

EXAMENSARBETE

Våren 2008

Lärarytbildningen

Elevens positiva självbild - en förutsättning för goda prestationer?

Lärares uppfattningar om att påverka och att påverkas av elevens självbild i idrott och hälsa i grundskolans senare år.

Författare

Ingela Andersson

Anneli Johansson

Handledare

Ann-Christin Sollerhed

Elevers positiva självbild - en förutsättning för goda prestationer?

Lärares uppfattningar om att påverka och att påverkas av elevers självbild i idrott och hälsa i grundskolans senare år.

Författare:

Ingela Andersson

Anneli Johansson

Abstract

Syftet med undersökningen var att studera lärares egna uppfattningar om hur de arbetar med att främja elevers positiva självbild samt studera om lärarnas egna uppfattningar om elevernas självbild påverkar bedömningen av eleverna i ämnet idrott och hälsa. Undersökningen är kvalitativ och utgörs av sex semistrukturerade intervjuer bland lärare inom idrott och hälsa i grundskolans senare år. Studiens teoretiska utgångspunkter utgörs utav Meads spegelteori, teorier om sociala jämförelser samt Vygotsky och det sociokulturella perspektivet. Gemensamt för teorierna är deras betoning på omgivningens inverkan på en persons självutveckling. Därutöver redogör forskningsbakgrunden för litteratur och forskning som anses relevant för studiens syfte, där bland annat de nationella styrdokument, undervisningsklimatet samt flow belyses. Resultatet tyder på att lärarna i undersökningen har en mycket positiv inställning till att arbeta med elevernas självbild. Däremot utgör lärarnas arbetsmetoder inte en aktiv och medveten handling, utan de arbetar istället utifrån de faktorer som i undervisningen anses påverka elevernas självbild. Dessa faktorer ska sedan genomsyra all undervisning som de bedriver. Resultaten pekar även på att lärarna lägger stor vikt vid kursplanens betygskriterier när de bedömer eleverna, men lärarna hävdar även att elevernas självbild inte helt går att bortse ifrån och därmed inverkar på betygssättningen.

Ämnesord: Självbild, elever, tonåring, bedömning, betygssättning, idrott och hälsa, grundskolans senare år.

INNEHÅLL

FÖRORD.....	5
1 INLEDNING	6
1.1 Syfte.....	7
1.2 Begreppsförklaringar	7
1.2.1 Självbild	7
1.2.2 Signifikanta andra	8
1.2.3 Bedömning och betygsättning	9
1.3 Studiens fortsatta disposition	9
2 FORSKNINGSBACKGRUND.....	10
2.1 De nationella styrdokumenterna	10
2.1.1 Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, och där riktlinjer för främjandet av en positiv självbild hos eleven kan urskiljas.....	10
2.1.2 Kursplan för idrott och hälsa i grundskolans senare år och där riktlinjer för främjandet av en positiv självbild hos eleven kan urskiljas.....	11
2.1.3 Bedömningsunderlag för ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år	11
2.2 Positiv självbild - ett grundläggande mänskligt behov relaterat till elevers skolprestationer	13
2.3 Undervisningsklimatets betydelse för elevernas välbefinnande	14
2.4 Flow som undervisningsmetod i ämnet idrott och hälsa	15
2.5 Sammanfattning av forskningsbakgrund	17
3 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	18
3.1 Meads spegelteori	18
3.2 Teorier om sociala jämförelser	18
3.3 Vygotsky och det sociokulturella perspektivet	19
4 SYFTE OCH PROBLEMPRECISERINGAR.....	20
5 METOD	21
5.1 Metodval	21
5.2 Val av respondenter.....	21
5.3 Undersökningens genomförande.....	22
5.4 Bearbetning av intervjuutskriften	22
5.5 Etiska hänsynstaganden	23
6 RESULTAT OCH ANALYS	24

6.1 Respondenterna	24
6.1.1 Lärare Anna.....	24
6.1.2 Lärare Bosse	25
6.1.3 Lärare Calle	25
6.1.4 Lärare David.....	25
6.1.5 Lärare Ella	26
6.1.6 Lärare Filip	26
6.2 Lärares uppfattningar om elevers beteende i förhållande till deras självbild	27
6.3 Lärares uppfattningar om hur ämnet idrott och hälsa påverkar elevers självbild	28
6.4 Lärares inställningar till att arbeta med elevers självbild	29
6.5 Lärares uppfattningar om hur de arbetar med att främja elevers självbild.....	30
6.5.1 Undervisningsklimatet.....	31
6.5.2 Individanpassad undervisning	31
6.5.3 Kommunikation med eleverna	32
6.5.4 Relation till eleverna och mellan eleverna	32
6.6 Meningar om hur eleverna påverkas av arbetet kring deras självbild	33
6.7 Uppfattningar om självbildens inverkan på elevers deltagande i idrott och hälsa	34
6.8 Prestationerna som styrande för lärarnas betygssättning	35
6.8.1 Lärares åsikter om självbildens påverkan på betygssättningen	35
6.9 Sammanfattning av resultat och analys.....	36
7 DISKUSSION.....	38
7.1 Resultatdiskussion	38
7.2 Slutkommentarer.....	43
7.3 Metoddiskussion	43
7.4 Förslag till fortsatt forskning	45
8 SAMMANFATTNING.....	46
REFERENSLISTA	48
BILAGA 1	51
BILAGA 2	52

FÖRORD

Vi vill ta tillfället i akt och framföra ett varmt tack till de personer som på olika sätt har hjälpt oss att genomföra detta examensarbete. Främst vill vi tacka vår handledare Ann-Christin Sollerhed, som på ett ovärderligt sätt har kommit med många goda råd på vägen och alltid funnits till hands. Dessutom vill vi rikta ett stort tack till Hanna Sepp och övriga personer i handledningsgruppen, som även ni har kommit med konstruktiv kritik samt har gjort detta arbete roligare och lättsammare. Sist, men inte minst, vill vi tacka respondenterna för att ni ställde upp och hjälpte oss med undersökningen.

Tack till alla Er!

Ingela Andersson

Anneli Johansson

1 INLEDNING

Inom lärarutbildningen har det talats mycket om skolans uppdrag såväl som lärarens roll för att eleverna ska uppnå de mål som anges i läroplan och kursplan. Inom vår valda ämnesinriktning, det vill säga idrott och hälsa, har det fokuserats mycket kring både kunskapsmässiga och pedagogiska verktyg för att hjälpa eleverna att uppnå dessa mål. Men under vår verksamhetsförlagda del av utbildningen, inom grundskolans senare år, har insikten uppkommit om att lärarens uppdrag inte bara utgörs av att vara en god pedagog och att ha stora ämneskunskaper. Även en inblick i elevernas privatliv och att vara ett stöd för deras personliga utveckling ingår i lärarens vardagliga arbete. Utifrån detta utvecklades ett intresse för lärarnas arbete med elevernas välmående och personliga hälsa, och efter vidare fördjupning inom ämnet kunde vi slutligen konstatera att stärkandet av elevernas självbild är ett viktigt uppdrag för lärare. Framför allt i ett ämne som idrott och hälsa, där kroppen sätts i fokus och blir särskilt påtaglig, är det enligt vår åsikt extra viktigt att som lärare aktivt arbeta med att stärka elevernas självbild. Till saken hör även att handledare ute på den verksamhetsförlagda utbildningen har gjort antydningar om att elevernas personlighet, självkänsla och självbild har haft en viss påverkan på betygsättningen, vilket också gjorde oss nyfikna på att undersöka om detta är en generell åsikt bland lärare inom ämnet idrott och hälsa.

I kursplanen för ämnet idrott och hälsa anges det att ämnet ska sträva efter att eleven utvecklar en positiv självbild (Skolverket, 2008a) och detta har fungerat som utgångspunkt för denna studie. I idrott och hälsa står kroppens rörelser i fokus, menar Annerstedt et al (2001), och för en person som inte är trygg i sig själv och med sin kropp kan det bidra till en självproblematik vad gäller kroppsuppfattning. ”Det kroppsliga gör handlingarna och prestationerna tydliga, konkreta och svåra att dölja för sig själv och för omvärlden” (Annerstedt et al, 2001, s. 320). Att vara missnöjd med sin kropp och samtidigt pressas in i de normer som förmedlas av media kan få katastrofala följder som exempelvis bulimi och anorexi. Då tonåringar tillbringar stor del av sin tid i skolan kan lärare bli ett stort och viktigt vuxenstöd för ungdomarna i deras självutveckling. För många tonåringar kan känslan av att bli sedd och uppskattad för sin kapacitet vara till stor hjälp för att kunna orientera sig i virrvarret av känslor och utveckla en positiv självbild (Cullberg Weston, 2005).

1.1 Syfte

Syftet med undersökningen är att studera lärares egna uppfattningar om hur de arbetar med att främja elevers positiva självbild i ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år. Dessutom syftar undersökningen till att studera om lärarnas egna uppfattningar om elevernas självbild påverkar bedömningen av eleverna i ämnet idrott och hälsa.

1.2 Begreppsförklaringar

Nedan redogörs för de mest centrala begrepp som används i denna studie.

1.2.1 Självbild

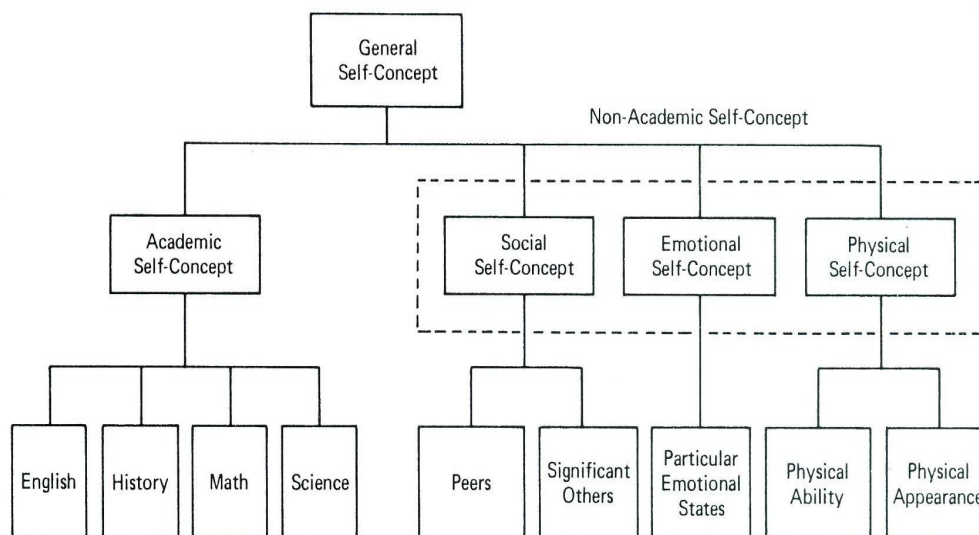
Innebörden av ordet självbild är starkt förknippat med begreppet självuppfattning och kommer därför i fortsättningen att användas som synonymer.

Allmänt uttryckt inkluderar en individs självbild alla tankar och känslor kring sig själv (Karlsson, 2004). Därutöver utgör en persons självbild de olika perspektiv man har på sig själv, då självbilden är centralt i människans liv och är relaterat till i stort sett allt mänskligt handlande. Oftast är vi helt omedvetna om vår egen självbilds utveckling, då vi mestadels är upptagna med att leva våra liv: träffa vänner, arbeta, träna, sova och så vidare. Sällan ställer vi oss frågan "Hur är jag egentligen?", men vare sig vi reflekterar medvetet över det eller vi utför andra saker så skapas hela tiden bilder av oss själva (Mark, 1998). Dessutom är kroppsbilden, enligt Fox (1997), en integrerad del av vår självbild och utgörs av de mentala föreställningar en individ har av sin egen kropp. Därutöver innefattar kroppsbilden känslomässiga aspekter, som utgörs av individernas tillfredsställelse kring den egna kroppens utseende och funktioner. Den upplevda attraktiviteten spelar en väsentlig roll, främst hos ungdomar, i utvecklingen av en positiv kroppsbild och där känslor kring den egna kroppen även kan påverka större psykologiska karaktärsdrag hos individen, såsom den globala självbilden. En annan aspekt av hur kroppsbilden framkommer, och som Mark (1998) poängterar, är att kroppsbilden ofta är ett resultat av anpassningen till omgivningen, då personen uppfattar sin egen kropp i relation till den kontext han eller hon befinner sig i.

Shavelson et al (1976) menar att hos barn och ungdomar som går i skolan kan självbilden delas upp i en hierarkisk ordning, där det högst upp i hierarkin finns en allmän självbild. Under denna allmänna självbild finns två "avdelningar", där en hör ihop med skolsjälvbilden

och som berör olika ämnen i skolan. Den andra avdelningen berör de sociala, känslomässiga och fysiska faktorerna av självbilden (figur 1).

FIGUR 1: Figuren visar en tänkt hierarkisk organisation av begreppet självbild hos elever som går i skolan (Shavelson et al, 1976, s. 413).

Då en människas självbild innefattar ett så stort område av en persons identitet, avgränsas denna studie till att främst utgå från det som i figuren benämns som "Social Self-Concept" och "Physical Self-Concept", det vill säga de sociala och de fysiska faktorerna av självbilden (figur 1). Men då studien även syftar till att undersöka om lärarna i sin bedömning påverkas utav sin egen uppfattning av elevernas självbild, är detta inte utan att i viss utsträckning gå in på det som i figuren benämns som "Academic Self-Concept" (figur 1), det vill säga skolsjälvbilden.

1.2.2 Signifikanta andra

Enligt Imsen (2005) syftar "signifikanta andra" på de personer i omgivningen som betyder något speciellt för personen ifråga, då alla individer runt omkring inte tillskrivs samma betydelse. En signifikant annan kan för en elev vara exempelvis en lärare, förälder eller kamrat. I denna studie kommer begreppet att inneha samma definition som Imsen (2005) redogör för.

1.2.3 Bedömning och betygsättning

Skillnaden mellan begreppen bedömning och betygsättning anger Selghed (2006) på följande vis och där samma definitioner används för denna studie:

Bedömning [...] är den process som består av lärarens arbete med att bilda sig en uppfattning om elevens totala utveckling, det vill säga både kunskapsmässigt, språkligt, känslomässigt och socialt.

Betygsättning [...] innebär att läraren, vid en given tidpunkt, skall sammanfatta sina bedömningar av elevens kunskaper och kunnande i de ämnen som ingår i kursplanen eller kursen och uttrycka detta i ett av betygen *icke godkänd*, (endast frivilliga skolformer), *godkänd*, *väl godkänd* eller *mycket väl godkänd*, beroende på kvaliteten i kunskaperna och kunnandet hos eleven (Selghed, 2006, s. 11).

1.3 Studiens fortsatta disposition

Vidare består den teoretiska delen i studien av en forskningsbakgrund som redogör för de nationella styrdokumenterna i skolan, självbild relaterat till elever, deras prestationer och undervisningsklimat. Därefter beskrivs begreppet flow, som en möjlig undervisningsmetod i ämnet idrott och hälsa. Avslutningsvis i den teoretiska delen kommer de tre teorier som utgör studiens utgångspunkter att belysas. Den empiriska delen består av en förklarande metoddel där val av metod, undersökningens genomförande samt bearbetning av intervjuutskriften och de etiska hänsynstagandena motiveras med stöd av litteratur. I resultat- och analysdelen lyfts resultat och analys utifrån intervjuerna fram, och avslutningsvis görs en sammanfattning av avdelningen. Därefter inrymmer den empiriska delen ett diskussionsavsnitt där först resultaten diskuteras i relation till litteratur och som följs av slutkommentarer utifrån studiens syfte. Därpå följer en metoddiskussion samt förslag till fortsatt forskning. Uppsatsen avslutas med en sammanfattning av arbetet.

2 FORSKNINGSBAKGRUND

Forskningsbakgrunden redogör för utvalda delar av grundskolans styrdokument, såsom läroplan, kursplan och bedömningsunderlag, men även för relevant litteratur och forskning kring studiens område. Avslutningsvis kommer en sammanfattning av kapitlet att redovisas.

2.1 De nationella styrdokumenterna

Staten har det övergripande ansvaret i skapandet av en likvärdig skola i hela landet. De beslut som riksdag och regering fattar vad gäller nationella krav och ambitioner anges i de nationella styrdokumenterna. I dessa styrdokument anges skollagen, skolformsförordningarna, läroplanerna, programmålen (avser gymnasieskolan), kursplanerna och betygskriterierna. Staten bestämmer utbildningens inriktning, ämnen som utbildningen ska innehålla, mål och riktlinjer för utbildningen samt vilka kunskaper varje elev minst ska uppnå efter avslutad kurs. Under en lång process har det skett en decentralisering av ansvaret vilket innebär att staten inte styr med detaljerade regler, utan lämnar utrymme för kommunalt inflytande. Därmed kan skolorna till stora delar själva styra både arbetssätt och innehåll för att nå statens uppsatta mål. Lärare och elever tolkar dessa mål för att konkret kunna lägga upp en undervisning som inkluderar målen. Läraren har även till uppgift att hjälpa eleverna att förstå innehållet i målen och genom sina yrkeskunskaper arbeta för att uppnå dessa. När lärare och elever har enats om vilket innehåll och vilka arbetsmetoder som främjar lärandet, anses målen vara ”färdiga”. Rektorn har sedan huvudansvaret för skolans resultat (Skolverket, 2008b). Med hänsyn till studiens syfte kommer enbart en redogörelse för läroplanerna, kursplanerna och betygskriterierna att göras mer ingående.

2.1.1 Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, och där riktlinjer för främjandet av en positiv självbild hos eleven kan urskiljas

Läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, utformas av regeringen och innehåller skolans värdegrund och övergripande riktlinjer för hur skola och skolpersonal ska arbeta samt mål för arbetet. Målen är indelade i två områden, dels mål som eleven ska sträva mot och dels mål som varje elev ska uppnå (Skolverket, 2008c).

Lpo 94 poängterar att det inte enbart är i elevens hemmiljö som deras personliga trygghet och självkänsla skapas och utvecklas, utan att skolan även ska sträva efter att utveckla detta.

Skolan ska då också fungera som ett stöd för elevernas fostran och utveckling. Dessutom ska skolan aktivt arbeta med att eleverna utvecklar förtroende för sin egen kapacitet, upplever trygghet och i samverkan med andra människor visa respekt och hänsyn till varandra (SKOLFS 2006:23). I läroplanen uttrycks det även att ”Alla som arbetar i skolan skall samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande” (SKOLFS 2006:23, s. 12). I Lpo 94 (SKOLFS 2006:23) anges det även följande:

Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter (s. 7). [...] Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov (s. 4). [...] Läraren skall stärka elevens vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan (s. 12). Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling skall prägla verksamheten (s. 3). [...] Tendenser till trakasserier och annan kränkande behandling skall aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser (s. 3).

2.1.2 Kursplan för idrott och hälsa i grundskolans senare år och där riktlinjer för främjandet av en positiv självbild hos eleven kan urskiljas

Regeringen beslutar om grundskolans kursplaner. Kursplanerna är utformade så att målen för varje enskilt ämne anges och där läroplanerna konkretiseras mer specifikt för ämnet. Kursplanen fastställer på så vis en ram för vilka kunskapskvaliteter som undervisningen ska utgöra inom varje ämne, men anger inte arbetssätt, organisation eller metoder (Skolverket, 2008c).

Kursplanen för ämnet idrott och hälsa poängterar att syftet med ämnet är att elevernas psykiska, fysiska och sociala förmåga ska utvecklas och att inom ämnet ska skolan sträva efter att eleven utvecklar en positiv självbild. Dessutom syftar ämnet till att hjälpa eleverna att ifrågasätta mediernas framhävande av skönhetsideal. Där står även att ”det föreligger ett starkt samband mellan livsstil, livsmiljö, hälsa och livskvalitet. Ämnet förmedlar därför kunskaper om hur god hälsa och god livs- och arbetsmiljö kan främjas” (Skolverket, 2008a).

2.1.3 Bedömningsunderlag för ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år

En del av grundskolans kursplan utgörs av avsnittet ”bedömningens inriktning”, där sambandet mellan mål och betygskriterier påvisas. Avsnittet är ett stöd för att på lokal nivå kunna konkretisera och fastställa det som är grundläggande för bedömningen av eleven. Betygskriterierna i sin tur, utformas av Skolverket och visar på vilka kunskapskvaliteter som ska ingå i bedömningen. I grundskolans kursplan anges mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret, och som motsvarar godkäntgränsen, samt betygskriterierna för

väl godkänt och mycket väl godkänt (Skolverket, 2008d). Nedan redogörs för vad lärarna i idrott och hälsa ska utgå ifrån vid bedömning och betygsättning av eleverna i grundskolans senare år:

Mål som eleverna ska ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

Eleven skall

- förstå sambandet mellan mat, motion och hälsa och kunna tillämpa kunskaper i ergonomi i vardagliga sammanhang,
- kunna delta i lek, dans, idrott och andra aktiviteter och kunna utföra lämpliga rörelseuppgifter,
- kunna forma och genomföra aktiviteter för egen motion,
- kunna orientera sig i okända marker genom att använda olika hjälpmedel samt kunna planera och genomföra vistelse i naturen under olika årstider,
- kunna hantera nödsituationer i och vid vatten,
- ha kunskaper i livräddande första hjälp,
- ha kunskaper i vanliga rörelseaktiviteter och hur de kan bedrivas på ett säkert sätt (Skolverket, 2008a).

För elever som vill uppnå ett högre betyg än godkänt ska läraren även ta hänsyn till följande betygs-kriterier:

Kriterier för betyget Väl godkänt

Eleven reflekterar med hjälp av kunskaper om kropp och rörelse över hur hälsa och välbefinnande kan bibehållas och förbättras.

Eleven föreslår och genomför fysiska aktiviteter som befrämjar egen motion och hälsa.

Eleven använder ett ändamålsenligt rörelsemönster vid deltagandet i olika fysiska aktiviteter.

Eleven deltar i och tillämpar sina kunskaper om friluftsliv under olika årstider.

Eleven använder sina kunskaper för att förutse och avvärja risker i samband med olika fysiska aktiviteter.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänt

Eleven använder sina kunskaper om livsstil, livsmiljö och hälsa för att bedöma värdet av olika idrotts- och friluftaktiviteter.

Eleven komponerar, motionerar och genomför ett allsidigt och funktionellt motionsprogram.

Eleven organiserar motions-, idrotts- eller friluftaktiviteter tillsammans med andra med hänsyn till olika deltagares behov.

Eleven anpassar sina rörelser till de krav som olika aktiviteter och situationer ställer på exempelvis balans, precision och tempo (Skolverket, 2008a).

Enligt Skolverket (2008e) ska de kunskaper eleven besitter i ett ämne utgöra underlag för elevens betyg. Betygssystemet fungerar som ett mål- och kunskapsrelaterat system, vilket innebär att den bedömning en lärare gör av en elev ska ske med kursplanens mål som utgångspunkt. Betyget ska även redogöra för elevens krav och kunskapsnivåer som uppnåtts. Därtill ska läraren, utifrån Lpo 94, vid bedömning och betygsättning av eleven ”utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dess kunskaper” (SKOLFS 2006:23, s. 16). Därmed menar Skolverket (2008e) att inget tyder på att läraren får betygssätta efter elevernas personlighet. Däremot visar tidigare studier av Selghed (2006) att hur eleven uppträder och betar sig i undervisningssituationer, då läraren kan observera eleven, har en inverkan på

betygsättningen. Dessa uppträdanden och beteenden kan sedan delas upp i två riktningar, dels önskvärda beteenden som påverkar betyget positivt och dels negativa beteenden som påverkar betyget negativt. Hur mycket beteendet inverkar på betygsättningen varierar dessutom mellan ämnena, då betyget i flera ämnen utgörs av resultat på skriftliga prov. Ämnen där prov inte utgör grund för betyget anses i större utsträckning påverkas av beteende vid bedömning (Selghed, 2006).

Enligt Selghed (2006) påverkas lärare vid betygsättning även av hur eleverna är som person. Till skillnad från elevernas uppträdande och beteende, utgår lärarna istället från stabila personlighetsdrag som också påverkar betyget i en positiv eller negativ riktning. Exempelvis påverkas lärarna av om eleven är öppen, utåtriktad och verbal eller blyg, tyst och inbunden. Även elevers utseenden kan ha en viss inverkan på betyget.

2.2 Positiv självbild - ett grundläggande mänskligt behov relaterat till elevers skolprestationer

Enligt Maslow (1970) är en positiv självbild det behov en människa alltid strävar efter att uppnå och att detta behov blir tillgodosett då individen får positivt beröm och uppmärksamhet för sina handlingar av andra i omgivningen. Dessutom menar Auno & Brandelius-Johansson (2002) att en god självbild är en grund och förutsättning för att tillgodogöra sig ämnen i skolan och att det på så vis inte finns några gränser för vad en elev kan lära sig och hur långt denne kan nå. Även Taube (1997) menar att strävan efter en positiv självbild kan leda till att individen presterar bättre i skolan. Däremot innebär inte en positiv självbild detsamma som att prestera maximalt i en given situation, då det även krävs goda förmågor, men är däremot en förutsättning för högt presterande. Å andra sidan är det inte, enligt Taube (1997), ovanligt att elever med en övervägande positiv självbild presterar lågt i skolan, medan ingen elev med en mycket negativ självbild är högpresterande. Maslow (1970) menar i sin tur, att en individ med en positiv självbild ändå har lättare för att värdera sig själv positivt trots låg förmåga, då individen har lättare för att acceptera sin mänskliga natur. Personen anser sig vara tillfreds med sig själv för den han eller hon är och att detta sedan kan leda till att prestationerna hos individen ökar. En negativ självbild å andra sidan kan, enligt Taube (1997), ha en negativ inverkan på en elevs tillvägagångssätt i skolan, då eleven blir passiv i sin inläring och ofta ser negativt på sin egen förmåga. "En negativ självbild medför att man inte effektivt utnyttjar den kapacitet man har" (Taube, 1997, s. 96).

En negativ självbild till följd av lägre skolprestationer kan enligt Taube (1997) resultera i att eleven kommer in i en ond cirkel, där lärare, föräldrar och kamrater sänker sina förväntningar på personen. Detta i sin tur kan leda till en självuppfyllande profetia där eleven misslyckas med olika uppgifter på grund av andras låga förväntningar av eleven. Detta resonemang bekräftas även av Imsen (2005), som menar att andras låga förväntningar på en elevs beteende har en stor inverkan på det faktiska beteendet. Detta benämns som *sociala förväntningar* och påverkar utformandet av en persons självbild, då eleven uppfattar sig som mindervärdig och stämplad. Även Trouilloud et al (2006) visar att relationen mellan lärarnas förväntningar av eleverna och elevernas höga skolresultat, är starkt förknippade när lärarnas förväntningar är positiva. Trouilloud et al (2006) menar även att en lärares felaktiga uppfattning om en elev kan bli utslagsgivande för en elevs prestationer. Även om den negativa självbilden endast befinner sig i en viss skolsituation kan den, enligt Taube (1997), sprida sig och utveckla en negativ självbild vad gäller skolprestationer i allmänhet, och som i värsta fall utvecklas till en negativ global självbild. På så vis menar Taube (1997) att en persons självbild är en spegling av den värld han eller hon lever i.

2.3 Undervisningsklimatets betydelse för elevernas välbefinnande

Ett klimat inom en klass, i samband med undervisning i idrott och hälsa, är antingen uppgiftsorienterat eller resultatorienterat. Ett uppgiftsorienterat klimat består av sådana faktorer som psykologiskt påverkar en elev att utvecklas eller klara en övning inom en lektion. Eleverna är då fokuserade på att lösa problem, skapa ökad förståelse för uppgiften och att förbättra och utveckla sina kunskaper under lektionen, där tävling till största delen är i relation till sig själv och sin utveckling. När ett resultatorienterat klimat råder i en klass, är eleverna istället fokuserade på att visa sina höga kunskaper och jämföra dem med andra i klassen. Det är viktigt att visa sig vara bättre än sina kamrater eller att dölja sin låga förmåga. För de elever som anser sig ha dåliga kunskaper i det som utförs minskas deras motivation och risken för att utebli från lektioner ökar (Vanden Auweele et al, 1999). Papaioannous (1995) studie om undervisningsklimat visar på att elever som i en klass befinner sig i ett uppgiftsorienterat klimat, anser sig uppfatta större glädje och mindre nervositet och oro än elever som befinner sig i ett resultatorienterat undervisningsklimat. De elever som i ett resultatorienterat klimat anser sig ha låg förmåga känner stor nervositet av att närvara på lektionen. Papaioannous (1995) studie visar även att eleverna påverkas positivt av att det goda klimatet bevaras i en uppgiftsorienterad atmosfär och att en inre motivation till stora

delar av lektionen infinner sig hos eleverna. Eriksson et al (2005) uppger i Skolverkets nationella utvärdering av ämnet idrott och hälsa, (NU), att knappt hälften av eleverna upplever att det råder en trevlig och positiv stämning i undervisningen, medan de flesta lärarna uppfattar klimatet som mycket positivt. Flertalet av eleverna anger dessutom att det är viktigt att känna sig trygg på lektionerna i idrott och hälsa. I utvärderingen framgår det även att elevernas upplevelse av undervisningsklimatet har ett tydligt samband med deras aktiva deltagande i ämnet (Eriksson et al, 2005). Taube (1997) menar att lärare har stor makt vad gäller att påverka det klimat som ska råda under lektionerna och enligt Annerstedt (2001) främjas den positiva självbilden hos eleverna genom att skapa trygga miljöer i undervisningen, som tillåter misslyckanden och får eleven att känna sig kunnig. Ett bra klassrumsklimat förutsätter dock, enligt Taube (1997), att läraren själv har en positiv självbild. På så vis framställs läraren som en förebild för den atmosfär som ska råda. En bra självbild hos läraren gör denne mer varm, tolerant och stödjande, vilket även får fram det bästa av elevernas prestationer. En lärare som visar sig vara trygg och har en positiv attityd till sig själv har goda förutsättningar att skapa bra relationer till och mellan eleverna (Taube, 1997).

2.4 Flow som undervisningsmetod i ämnet idrott och hälsa

Flow innebär ett tillstånd där personen i en aktivitet upplever att tankarna och kroppen är i harmoni med varandra och samarbetar på ett naturligt sätt. För att kunna känna flow krävs en positiv balans mellan två komponenter: utmaningen som personen står inför och förmågan som personen besitter. Det är viktigt att personen känner att det som ska utföras är genomförbart i förhållande till dennes kunskaper och förmåga för att ta sig an uppgiften. På så vis är det personens subjektiva upplevelse som avgör om uppdraget är möjligt att uppnå (Csikszentmihalyi, 2000). Detta bidrar, enligt Csikszentmihalyi (2000), till att alla personer kan hitta en balans som motsvarar den egna potentialen, då alla utmaningar kan läggas på ett personligt plan. Om personen anser att uppgiften ställer för höga krav gentemot färdighetsnivån, kommer han eller hon att uppleva ångest och oro inför uppgiften. Om däremot uppgiften är för lätt i förhållande till färdighetsnivån, upplever personen tristess. Därför bör utmaning och färdigheter befinna sig i balans för att skapa en positiv känsla för aktiviteten (Csikszentmihalyi, 2000). Enligt Annerstedt et al (2001) bidrar känslan av att vara bra på något till en positiv självuppfattning, medan en negativ självuppfattning utgörs av att personen inte klarar av de uppgifter som andra kan utföra. Då människan alltid strävar efter

att bevara en positiv självbild, kommer personen att undvika de aktiviteter som denne riskerar att misslyckas inom. Almvärn & Fäldt (2001) menar att en person med dålig tillit till sin egen förmåga bör få anpassade utmaningar, så att chansen att lyckas är bra och på så vis stärka sin självuppfattning.

Enligt Csikszentmihalyi (2000) är talang något som varierar från individ till individ och därför skiljer sig personers kapacitet åt beroende på vad som utförs. Trots detta är den faktiska förmågan inte avgörande för om uppgiften kommer att utföras med framgång eller ej, utan hur personen uppskattar att han eller hon kommer att klara utmaningen. Vidare menar Csikszentmihalyi (2000) att hos en person som är övertygad om att kunna klara uppgiften, finner sig en känsla av kontroll och oron över att misslyckas är inte särskilt påtaglig. Känslan över att ha kontroll är dessutom en förutsättning för stärkandet av en positiv självbild. Zimmerman (2000) hävdar i sin studie, att självvärdering har den senaste tiden framträtt som en viktig variabel som påverkar elevers motivation och inläring. Zimmerman (2000) ger även uttryck för att lärare sedan länge har förstått att elevers tro på sina egna kapaciteter i skolan spelar en väsentlig roll för vad de i slutändan kommer att åstadkomma. Dessutom menar Bandura (1997) att människors förväntningar på sina egna kapaciteter är en viktig komponent i mänskligt åstadkommande och välmående. Flow, i sin tur, undsätter individen från att tvivla på sig själv och stärker därmed även självbilden. Att stärka en negativ självbild är en mycket motiverande faktor för en individ (Csikszentmihalyi, 2000).

Eriksson et al (2005) uppger i NU, att lärarnas val av innehåll samt arbetsmetoder har en avgörande betydelse för vilket förhållande eleverna utvecklar till sin egen kropp. Undersökningen visade att nästan alla lärarna som deltog, ansåg att den viktigaste utgångspunkten i undervisningen är att eleverna utvecklar en positiv attityd gentemot den egna kroppen. Däremot ansåg hälften av eleverna att deras syn på den egna kroppen var oförändrad, medan ett fåtal av eleverna upplevde att undervisningen fått en mer negativ inverkan. Undersökningen visade även att pojkar i större utsträckning än flickor ansåg sig ha utvecklat en positiv syn på sin kropp. ”Uppseendeväckande är att andelen är fördubblad bland flickor i jämförelse med pojkar när det gäller att synen på kroppen blivit mindre positiv och ett minskat självförtroende som en följd av undervisning i Idrott och hälsa” (Eriksson et al, 2005, s. 102). Detta innebär att det lärarna uppger vara viktiga utgångspunkter i sin undervisning inte stämmer överens med vad eleverna upplever att de lärt sig (Eriksson et al, 2005). Almvärn & Fäldt (2001) menar att i undervisningssammanhang kan strävan efter flow

anses vara en bra metod för att utmana alla elever utifrån deras egna förutsättningar och behov. På så vis stärks elevernas attityd till den egna kroppen och kan därmed även komma att påverka självbilden. Inom ämnet idrott och hälsa finns möjligheter att arbeta med konkreta uppgifter som är möjliga för alla elever att nå (Almvärn & Fäldt, 2001).

2.5 Sammanfattning av forskningsbakgrund

Styrdokumentet anger vilka nationella krav, mål och ambitioner som skolorna runt om i landet ska sträva efter att uppnå och varje skola ansvarar för att detta efterlevs. Tillsammans med eleverna bestämmer sedan varje lärare vilket innehåll och vilka arbetsmetoder som inkluderar målen. Det som i Lpo 94 och i kursplanerna för ämnet idrott och hälsa kan relateras till främjandet av elevers positiva självbild är bland annat att skolan, tillsammans med hemmiljön, ska sträva efter att eleven utvecklar en personlig trygghet samt att elevernas positiva självbild ska främjas. Den bedömning som en lärare gör av en elev inför betygsättning ska ske med kursplanens mål som utgångspunkt. Däremot finns det studier som visar på att elevens personlighetsdrag har en inverkan på betygsättningen. Varje enskild individ har som ett grundläggande mänskligt behov att sträva efter en positiv självbild och detta tillfredsställs genom beröm och positiv uppmärksamhet av andra i omgivningen. Forskningen visar på ett samband mellan självbild och skolprestationer och menar bland annat att en negativ självbild gör eleven passiv i sin inläring. Detta kan resultera i att andra sänker sina förväntningar på eleven, vilket kan leda till att eleven därigenom misslyckas även med andra uppgifter och som berör skolprestationer i allmänhet.

Undervisningsklimatet kan ses som antingen uppgiftsorienterat eller resultatorienterat. I ett uppgiftsorienterat klimat uppfattar eleverna större glädje och mindre nervositet på lektionen, än i ett resultatorienterat klimat, och består dessutom av faktorer som på ett psykologiskt plan inverkar positivt på en elevs prestationer. Läraren har stor makt vad gäller att påverka det klimat som ska råda i undervisningen. Dessutom bör undervisningen sträva efter att eleverna upplever en känsla av flow, då det krävs en balans mellan två komponenter: utmaningens svårighetsgrad och personens förmåga. Med för höga krav gentemot förmågan, kommer personen att uppleva ångest och oro inför uppgiften, medan en för lätt uppgift leder till tristess. Därför bör en person med dålig tillit till sin egen förmåga anpassa utmaningarna så att chansen att lyckas är bra och på så vis stärka sin självuppfattning.

3 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

Nedan redogörs för de teorier som ligger till grund för denna studie. Dessa är Meads spegelteori, teorier om sociala jämförelser samt Vygotsky och det sociokulturella perspektivet. Gemensamt för teorierna är att de framhäver omgivningens betydelse för den enskilda individens utveckling.

3.1 Meads spegelteori

En teori som Mead (1976) utvecklade och förespråkade under 1930-talet var ”spegelteorin”. Teorin grundar sig på att vi speglar oss i andra människors reaktioner på oss själva och beroende på vilken reaktion som givits, bidrar det till att skapa en antingen positiv eller negativ syn på sig själv. Det vill säga att en person använder andra människors syn på sig själv som en ”spegel” och uppfattar därför sig själv så som andra uppfattar denne. Detta förutsätter dock att personerna i omgivningen är signifikanta andra, då dessa påverkar bedömningen av självbilden antingen på ett positivt eller negativt sätt beroende på den reaktion som de tilldelats. Andra människors syn på individen är, enligt Mead (1976), därför avgörande för hur han eller hon uppfattar sig själv och är grunden för vår objektiva självuppfattning. Mead (1976) menar på så vis att en persons självbild bör ses som en social sammansättning, då den uppstår i samspel med andra människor men uppfattas och tolkas utifrån den enskilda personen.

3.2 Teorier om sociala jämförelser

Människan har den unika möjligheten att ”ta ett kliv” utanför sig själv och betrakta sig själv utifrån, det vill säga att jag som subjekt betraktar mig själv som ett objekt (Karlsson, 2004). När en person intar ett utifrån-perspektiv, får denne insyn i hur andra personer betraktar och uppfattar honom eller henne och på så vis undersöker personen sin sociala roll (Mead, 1976). Karlsson (2004) redogör för Festingers teori om social komparation och menar att teorin innebär att individer jämför sig med andra när det handlar om att se sina egna förmågor och värderingar. Framförallt handlar dessa jämförelser om att ha rätt eller fel, vara bra eller dålig och där jämförelserna är till för att få en objektiv värdering av sitt eget jag. Festingers teori (Karlsson, 2004) gör dock gällande att om jämförelsen ska fungera så bra som möjligt bör personen välja ett jämförelseobjekt som ligger nära individen själv vad gäller beteenden. Om en individ vill veta hur den egna förmågan som elev är, bör individen inte jämföra sig med vare sig den som är bäst eller sämst i klassen, utan med någon som enbart är aningen bättre.

Detta innebär att individer hela tiden strävar uppåt i sina jämförelser, vilket i sin tur kan leda till att deras självbild stärks (Karlsson, 2004). Även Harter (1999) menar att självbilden innehar en social komponent som utvecklas när signifikanta andra påpekar eller bedömer det individen gör. Sådana påpekningar eller bedömningar kan skapa starka känslöstämningar hos individen i form av skam eller stolthet, beroende på hur den signifikanta andra har uttalat sig. Oavsett vilken känslöstämning som frambringats, påverkar det individens självbild åt antingen det positiva eller negativa hållet.

3.3 Vygotsky och det sociokulturella perspektivet

Vygotsky (1978) menar att en individs utveckling sker utifrån två faktorer, dels genom en biologisk mognad och dels genom sociokulturella förhållanden. Den biologiska mognaden innebär en gradvis medvetenhet om sin kropp och dess funktioner samt förmågan att upptäcka och samspeja med sin omvärld. De sociokulturella förhållandena innebär att barnet lär sig att anpassas till de materiella och kulturella förutsättningar som denne lever i. För ett barn övergår utvecklingen successivt från att bestämmas av biologiska faktorer till sociokulturella förhållanden.

Säljö (2000) återger det som är grundläggande för det sociokulturella perspektivets syn på lärande, vilken är att alla människor föds in i och utvecklas i samspel med andra människor och dess omvärld. Tillsammans med andra personer i omgivningen hjälper de personen att förstå hur världen ska uppfattas och tolkas vad gäller normer, värderingar och regler, vilket för individen leder till kunskapsutveckling. De handlingar som individen sedan utför, görs med utgångspunkt i de egna kunskaperna och erfarenheterna av vad som uppfattas är tillåtet från omgivningen. På så vis är alla mänskliga handlingar beroende av den situation som personen befinner sig i. Detta innebär att en persons handlingar kännetecknas av en betydande känslighet för situationens krav, villkor och förutsättningar och där de tidigare erfarenheterna från liknande situationer avgör hur vi ska agera. Enligt Säljö (2000) kan lärandet i ett sociokulturellt perspektiv ses som neutralt och situerat, då det handlar om vilka erfarenheter som tilldelas inom en given situation. Dessutom handlar lärandet om att kunna ta till sig kunskaper och färdigheter och kunna utnyttja dessa i andra situationer senare i livet. Det som sker när vi lär är att personen tar till sig och blir mer kompetent till att använda nya kunskaper och anpassar sedan dessa i nästa situation. Att förstå sambandet mellan situationen och individuella handlingar är därför kärnan i det sociokulturella perspektivet.

4 SYFTE OCH PROBLEMPRECISERINGAR

Utifrån studiens inledande del samt de teorier, litteratur och forskning som ovan presenterats, har ett syfte och problempreciseringar kunnat utformas som utgångspunkt för undersökningen. Syftet med undersökningen är att studera lärares egna uppfattningar om hur de arbetar med att främja elevers positiva självbild i ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år. Dessutom syftar undersökningen till att studera om lärarnas egna uppfattningar om elevernas självbild påverkar bedömningen av eleverna i ämnet idrott och hälsa. Nedanstående frågeställningar har utformats:

- Hur uppfattar lärarna, i ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år, att de arbetar med att främja elevernas positiva självbild?
- Vilken inverkan har lärarnas egna uppfattningar om elevernas självbild på bedömningen av eleverna i ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år?

5 METOD

Detta kapitel inleds med att valet av undersökningsmetod motiveras. Därefter följer en beskrivning av hur respondenterna har utsetts och på vilket sätt undersökningen har genomförts. Vidare återges hur intervjuutskriften bearbetades och analyserades. Kapitlet avslutas med att redogöra för vilka etiska principer som det togs hänsyn till i denna studie.

5.1 Metodval

Undersökningen syftar delvis till att kunna jämföra lärarnas arbetssätt vad gäller främjandet av elevernas positiva självbild och enligt Kvale (1997) är en kvalitativ metod att föredra när studien avser att urskilja andras erfarenheter och tankar kring ett specifikt fenomen. Då syftet med denna undersökning är att lärarna ska kunna ge uttryck för sina egna uppfattningar kring ämnet, utgörs studien av semistrukturerade intervjuer där respondenterna kan vara öppna i sina uttalanden. Denscombe (2000) menar att en kvalitativ intervju är användbar ”för att producera djupgående och detaljerade data” (Denscombe, 2000, s. 161) och en semistrukturerad intervju gör det möjligt för respondenten att vara öppen, flexibel och utförlig i sina resonemang. Fördelen med kvalitativa intervjuer är att de anses ha en hög validitet, då riktigheten och relevansen av data kan kontrolleras. Nackdelen däremot, är att respondenternas svar inte alltid stämmer överens med deras egentliga handling, vilket gör att svarens tillförlitlighet till viss del kan ifrågasättas (Denscombe, 2000).

5.2 Val av respondenter

Då kvalitativa intervjuer är tidskrävande vad gäller bearbetningen av data (Denscombe, 2000) och med hänsyn till uppsatsens korta tidsperiod, har sex respondenter valts till att medverka i undersökningen. Med för många intervjuer riskeras materialet att bli ohanterligt och bör därför begränsas till mycket få personer (Trost, 2005). Av dessa sex intervjupersoner arbetar två lärare på samma skola, medan övriga fyra arbetar på olika skolor. Respondenterna är alla behöriga lärare i ämnet idrott och hälsa och undervisar i grundskolans senare år. Urvalet av dessa respondenter har därefter skett utifrån viss anpassning till geografiska förutsättningar samt att lärare av båda könen representeras. Däremot har ingen hänsyn tagits till etnicitet, arbetslängd, ålder eller andra personskillnader. Enligt Trost (2005) skall urvalet inom kvalitativa metoder vara av homogen karaktär, men inom denna homogenitet ska det finnas en variation så att både skillnader och likheter kan urskiljas.

5.3 Undersökningens genomförande

Först kontaktades rektorerna på respektive skola, för ett medgivande till intervju med den tilltänka läraren och därefter togs kontakt med respondenterna per telefon, för bokning av tid och datum av intervju. I samband med telefonsamtalet, informerades respondenten om att intervjun skulle komma att handla om elevernas självbild. Intervjun utgjordes sedan av ett möte mellan intervjuarna och respondenten och därmed anses intervjuerna, enligt Denscombe (2000), vara av personlig karaktär. Alla lärare som tillfrågades valde att medverka i undersökningen. Intervjuerna genomfördes sedan enskilt på varje respondents arbetsplats, då Trost (2005) menar att valet av intervjumiljö bör vara tryggt och inspirerande men samtidigt ostört och bekvämt för både respondenter och intervjuare.

Inför intervjuerna formulerades ett informationsbrev (bilaga 1), där respondenterna upplystes om vilka etiska riktlinjer som undersökningen tar hänsyn till samt studiens syfte och genomförande. Detta brev undertecknades av respondenten innan intervjun utfördes. Varje intervju utfördes med hjälp av en intervjuguide (bilaga 2), som utgjorde nyckelfrågorna utifrån undersökningens syfte. Första intervjun fungerade dock som en pilotintervju på så vis att efter intervjun diskuterades, med respondentens medgivande, frågornas kvalitet samt intervjuteknik. Därefter reviderades intervjuguiden med hänsyn till respondentens åsikter och som resulterade i att två frågor togs bort. Då detta inte innebar någon större korrigeringskomponent till pilotintervjun att ingå i studiens resultat- och analysdel. Vid intervjuerna användes bandspelare för att kunna göra en så korrekt återgivning av intervjun som möjligt och enligt Denscombe (2000) erbjuder ljudupptagningar ”en permanent och fullständig dokumentation” (Denscombe, 2000, s. 145) av intervjun. Vid alla sex tillfällena ansvarade den ena intervjuaren för att ställa intervjufrågorna, medan den andre förde fältanteckningar som komplement om bandspelaren skulle gå sönder samt kom med tilläggande frågor om det ansågs nödvändigt. Alla intervjuerna transkriberades därefter och resulterade i 59 dataskrivna sidor.

5.4 Bearbetning av intervjuutskrift

Bearbetningen av intervjuutskriften gjordes för att få insikt i vilka termer som var återkommande bland respondenternas intervjuer, såsom ord, benämningar eller idéer. Intervjuutskriften lästes ett flertal gånger samtidigt som det fördes noteringar i marginalen kring dessa termer. De termer som ansågs vara gemensamt förekommande, både vad gäller

likheter och skillnader, tolkades och bildade därefter de kategorier som varje rubrik i resultat- och analyskapitlet utgör. Denscombe (2000) menar att en viktig del i bearbetningsprocessen av det insamlade materialet är att, genom noggranna läsningar, finna de mönster i respondenternas handlingar som sedan utgör generaliserande kategorier.

De tolkningar som gjordes av respondenternas intervjuer, för att kunna bilda kategorierna, var inte oberoende av författarnas egna värderingar och uppfattningar om studiens ämne. I denna undersökning intar författarna ett teoretisk förhållningssätt gentemot de kategorier som framkommit av intervjuerna, då studiens teoretiska utgångspunkter användes för att analysera och förstå resultatet av utskriften. Kvale (1997) anser att personerna som utför undersökningen, alltid förhåller sig utifrån ett visst perspektiv och att tolkningar av materialet alltid påverkas utav det perspektiv som innehas. Därutöver anser Kvale (1997) att "bakom besluten om hur intervjuerna ska analyseras ligger vissa teoretiska förutsättningar" (Kvale, 1997, s. 187) och att "analytikerns teoretiska syn på ämnet inverkar på hur hon analyserar intervjuerna" (Kvale, 1997, s. 187). De teoretiska utgångspunkterna för denna studie utgörs av Meads spegelteori, teorierna om sociala jämförelser samt Vygotsky och det sociokulturella perspektivet. Meads spegelteori innebär att människor skapar sig en självbild i samspel med andra, då andras reaktioner påverkar uppfattningen om sig själv. Teorierna om sociala jämförelser hävdar att människor jämför sig med andra i sin omgivning för att uppskatta sin egen förmåga, medan Vygotsky och det sociokulturella perspektivet redogör för andras påverkan om hur situationen kommer att upplevas och vilka erfarenheter som tas vidare till nästa situation. Detta innebär att intervjuutskriften och studiens resultat, har analyserats med hjälp av teoriernas gemensamma betoning på omgivningens påverkan på en persons självutveckling.

5.5 Etiska hänsynstaganden

Vetenskapsrådet (2008) gör gällande att varje enskild respondent samt de uppgifter som framkommer i samband med undersökningen ska hanteras konfidentiellt. Därför tar denna studie särskild hänsyn till att inte ange några personuppgifter som kan härledas till dem som deltagit i undersökningen, genom att tilldela respondenterna fingerade namn. Dessutom kommer material, uppgifter eller annan dokumentation från undersökningen att behandlas så att risken för att dessa uppgifter sprids bedöms som minimal. Övrig information om vilka etiska riktlinjer som gäller för undersökningen anges i bilaga 1.

6 RESULTAT OCH ANALYS

Inledningsvis i detta kapitel kommer en presentation av de respondenter som medverkade i studien att göras och därefter framställs resultat och analys som framkom ur undersökningen. Slutligen i detta kapitel framförs en sammanfattning av resultatet och analysen. Delar av resultatet som nedan redovisas är inte direkt förenat med undersökningens syfte. Däremot utgör dessa resultat viktiga synpunkter för att få en djupare förståelse av lärarnas uppfattningar kring elevernas självbild och bildar på så vis betydelsefullt material till att diskutera utifrån studiens syfte i nästa kapitel.

6.1 Respondenterna

Lärarna som deltagit i denna undersökning har tilldelats fingerade namn, som inte har anknytning till deras riktiga tilltalsnamn. Däremot reflekterar de fingerade namnen respondenternas riktiga kön. Utifrån den följd som intervjuerna utfördes, kommer respondenterna presenteras och döpas så att första bokstaven i namnet följer alfabetisk ordning.

6.1.1 Lärare Anna

Intervjun med Anna tog 35 minuter. Anna berättar att hon är 49 år, tog sin lärarexamen 1984 och har haft anställning som lärare i idrott och hälsa sedan dess, med några undantag för tjänst- och sjukledighet. Det framkommer att hon även är behörig lärare i ämnet biologi, men undervisar inte i ämnet för tillfället. Anna menar att det i den nationella kursplanen för ämnet idrott och hälsa står, vad gäller främjandet av elevernas självbild, att lärarna ska hjälpa till att bidra till att självbilden blir positiv på flera olika plan, både fysiskt och psykiskt men också socialt. Däremot känner hon inte till om något i den lokala kursplanen för ämnet syftar till detta. Anna beskriver begreppet självbild som ett ganska komplext begrepp, då hon menar att självbilden finns dels i det personen fått med sig sedan tidig ålder, dels genom de reaktioner som tilldelas från föräldrar och från omgivningen. Anna tror att självbilden hela tiden påverkas genom alla möten som sker med andra personer och att även positiva erfarenheter påverkar självbilden positivt. Självbilden har två sidor, en medveten och en omedveten, menar hon. För Anna innebär självbilden även ”den bild man har av sig själv. Jag är en sådan som...”.

6.1.2 Lärare Bosse

Även Bosses intervju tog 35 minuter. Bosse är 38 år gammal och har undervisat i ämnet idrott och hälsa i elva år. För tillfället undervisar han inte i något annat ämne men är behörig lärare även i geografi. Sin lärarexamen tog han 1997. Vad som anges i de nationella kursplanerna, angående elevers självbild, kan Bosse inte svara på och inte heller känner han till om det anges några riktlinjer kring detta i de lokala kursplanerna. Han menar dock att han säkerligen ”minns det när han läser det”. Den betydelse Bosse tillskriver begreppet självbild är när en person kan känna trygghet i sig själv och olika situationer, som exempelvis i skolan. Hos elever handlar självbild om att ”söka rätt på sig själv” i den värld eleven befinner sig i, och att detta i sin tur sker genom möten och relationer med andra elever. Bosse anger även att begreppen självkänsla och självförtroende ingår i en persons självbild, men ger inte någon närmare förklaring kring detta påstående.

6.1.3 Lärare Calle

Calles intervju varade i 25 minuter. Calle berättar att han är 27 år gammal och direkt efter sin lärarexamen år 2002, började han undervisa i ämnet idrott och hälsa. Calles högsta utbildning är idrottslärarexamen för årskurserna 4-9 samt behörig lärare i ämnet engelska för samma årskurser. För närvarande undervisar han i båda ämnena. Ordagrant kan Calle inte redogöra för vad det står i den nationella kursplanen om elevers självbild, men anser sig veta att han som lärare ska arbeta med deras självbild. I skolans lokala kursplan för ämnet står det däremot inget om att främja elevers självbild, påstår Calle. Den innebörd som Calle lägger i begreppet självbild är när en person vet vem han eller hon är som person och dessutom har en bra syn och uppfattning kring sig själv. Med det menar Calle att har en person en bra självbild, så stämmer ens egen bild av sig själv överens med verkligheten och ”att man är lugn och trygg med den man är”.

6.1.4 Lärare David

Intervjun med David tog 20 minuter. David anger att han är 27 år, är utbildad lärare i idrott och hälsa och han tog sin lärarexamen år 2003. I fem år har David undervisat i enbart ämnet idrott och hälsa, då han inte är behörig i något annat ämne. David kan inte exakt redogöra för vad det står i den nationella kursplanen angående elevers självbild, utan hänvisar till vad som står i den lokala kursplanen. Där anges det, enligt David, att arbetet med elevernas självbild ska genomsyra all undervisning och ”att man hela tiden ska utgå från individen”. För David

innebär begreppet självbild ”hur man placerar sig själv i gentemot andra personer” och vilken roll vederbörande har i förhållande till dessa.

6.1.5 Lärare Ella

Ellas intervju tog 20 minuter och där framgår det att Ella tog sin lärarexamen år 1978. Ella, som är 51 år, har undervisat i ämnet idrott och hälsa sedan hon tog sin lärarexamen och är för tillfället även lärare i ämnet matematik. Det Ella menar står i den nationella kursplanen vad gäller elevers självbild är ”att man ska arbeta för att de ska uppnå en god positiv självbild, genom att röra sig och kunna delta på olika sätt i ämnet”. Även i skolans lokala kursplan för ämnet anges det, enligt Ella, att eleverna ska delta för att få en god självbild. För Ella betyder begreppet självbild ”att man kan vara nöjd med sig själv”.

6.1.6 Lärare Filip

Intervjun med Filip tog 45 minuter. Filip tog sin lärarexamen i svenska/so 1996 för årskurs 1-7, men läste därefter 80 poäng idrott och hälsa för att bli behörig på gymnasienivå. Filip är 34 år och har undervisat i ämnet idrott och hälsa i 10 år. För närvarande undervisar han även i ämnet SO. Filip menar att de i den nationella kursplanen ”smyger in i själva texten” på vilket sätt en lärare ska arbeta med elevers självbild. Det som nämns kring detta, enligt Filip, är kost och fysisk aktivitet för att kunna stärka elevers självbild. Han menar att kursplanen syftar till ett förebyggande arbete, men kan inte ordagrant redogöra för vad det står. Filip tillägger även att de inte har någon lokal kursplan som anger några riktlinjer, men att det däremot ofta diskuteras mellan de olika lärarna i idrott och hälsa hur de ska arbeta med elevernas självbild. För Filip handlar begreppet självbild om ”hur man ser på sig själv som person”.

Sammanfattningsvis har respondenterna svårt att redogöra för vad som står i den nationella kursplanen vad gäller elevers självbild samt att flera av lärarna inte har någon lokal kursplan som framhäver detta. Dessutom tillskriver respondenterna begreppet självbild olika innebörd, men generellt uppfattas självbild som ett objektivet betraktande av sig själv och där omgivningen har betydelse för den självbild som utvecklas.

6.2 Lärares uppfattningar om elevers beteende i förhållande till deras självbild

Undersökningen tyder på att elevernas agerande många gånger styrs av hur de uppfattar och ser på sig själva. Elever som lärarna bedömer har en positiv självbild har ofta ett tryggt och självsäkert agerande, eftersom de accepterar sig själva för vilka de är. Denna trygghet ger eleverna möjligheter att ställa krav på andra i deras omgivning, då de inte anser sig bli mindre omtyckta utav det.

En elev med en positiv självbild står för den hon är och trivs med det. Och kan därmed också ställa krav, är inte rädd för vad som kommer hända i steg nummer två. Klasskompisarna kommer fortfarande tycka om mig (Lärare Filip).

Att eleverna har nära till skratt, ser många respondenter i undersökningen som ett av kännetecknen på att en elev har en positiv självbild. På grund av att de har nära till skratt vågar de också ge sig in i moment som för dem inte alltid känns bekväma. Eleverna vill prova nya utmaningar, visa vad de är duktiga på och framförallt vågar de ta plats i idrottssalen. Lärarna anser på så vis att eleverna med en positiv självbild inte ser ett eventuellt misslyckande som ett nederlag, då de vågar ta för sig och samtidigt inte är rädda för vad andra i omgivningen ska tycka.

Då tycker jag det är att man verkligen, man vågar ta plats i klassrummet. [...] Man är inte rädd för att kämpa hårt och visa vem man är, visa vad man är duktig på. Man vågar göra sitt bästa. Det är inte alla som gör det tyvärr, men har man en positiv självbild så gör man dem övningarna som finns, som man bidrar med. Man har nära till skratt också tycker jag är en viktig sak inom vårt ämne (Lärare Calle).

En annan lärare återger sin syn på saken:

Att man vågar vara bra och dålig i ämnet idrott och hälsa. Man kan missa en boll utan att det gör något och sen gå vidare (Lärare Ella).

Elever med negativ självbild är däremot de elever som inte vågar ta plats i idrottssalen. De ställer sig ofta i skymundan och varken vågar eller vill vara med på lektionerna. De tycker det är jobbigt att byta om och duscha tillsammans med sina klasskamrater, de blir helt enkelt inåtvända och lärarna får svårt att nå dem. Många gånger skyller de även på yttre faktorer för att inte behöva delta.

Någon som på väldigt mycket olika sätt försöker dra sig undan. Det kan vara fusk [...], glömma kläder. [...] Med fusk menar jag till exempel att man ska göra någonting och man säger att man har gjort det men man har inte gjort det. [...] Man ska ju på sätt och vis prestera och är då räddan så pass stor att prestera, då fuskar man så att man drar ner prestationerna till så minimal nivå som möjligt (Lärare Filip).

En annan aspekt av hur en negativ självbild kan yttra sig, enligt lärarna i undersökningen, är att eleverna försöker hävda sig gentemot sina klasskamrater eller lärare. Respondenterna menar att dessa elever som försöker hävda sig och ”spela Allan”, behöver ofta stå i centrum

och få mängder med feedback och bekräftelse för att veta att de duger. De är helt enkelt inte trygga i sig själva, och kan därför inte heller acceptera sig själva för vilka de är.

Det är de här som väldigt ofta behöver göra saker för att yttra sig i gruppen. [...] Det kan vara allt ifrån att slå sönder saker till att verbalt bete sig illa mot kamrater. Och jag ställer ofta frågan, Hur tänkte du nu? Och kan de inte svara på frågan Hur tänkte du nu? så är det ofta en handling de har gjort bara för att de kände att de var tvungna att göra något så att de syntes, så att de hördes, så att de märktes (Lärare David).

En annan lärare menar även att det som kan se ut som att en elev har en positiv självbild, kan innebära det motsatta.

Vissa elever är väldigt kaxiga. Dessa kan man tro har en väldigt god självbild, men innerst inne kanske man är väldigt sårbar (Lärare Bosse).

Utifrån ovanstående kan det noteras att eleverna agerar utifrån den självbild de besitter och oavsett om självbildens anses vara negativ eller positiv får det konsekvenser för elevernas handlingar och agerande. Elever med positiv självbild är enligt respondenterna väldigt trygga i sin person och accepterar sig själva för det den är. Respondenterna anser även att elever med negativ självbild ofta drar sig undan och skyller på yttre faktorer för att slippa vara med på idrottslektionerna. Dessa elever verkar sakna tryggheten i sig själva.

6.3 Lärares uppfattningar om hur ämnet idrott och hälsa påverkar elevers självbild

Lärarna uppger i undersökningen att ämnet idrott och hälsa kan påverka elevernas självbild i både en positiv och en negativ riktning. Det som anses vara positivt är att ämnet erbjuder unika möjligheter att arbeta specifikt med elevers självbild på grund av dess praktiska karaktär. Dels för att det i styrdokumentet uppges specifikt att läraren ska arbeta med detta, dels då det lämnar utrymme för diskussioner kring problem som uppstår i samband med undervisningen och som berör elevers självbild.

Ja framförallt för att vi, det uppstår tror jag situationer mer på idrottslektioner. För det är mycket kaosspel och sådana här saker. Att där man får röra sig fritt. Det är inte så många andra ämnen man får röra sig fritt i ett klassrum. [...] Generellt så är ju elever i de här åldrarna dåliga på att ta ansvar, vilket gör att det bryts mot de här oskrivna reglerna och då får man möjlighet att ofta ta diskussioner. Här skapas det mer chanser för att göra det och då måste man återigen orka ta de här diskussionerna. Det är det som är den stora fördelen med ämnet. Att man kan ta de här diskussionerna hela tiden (Lärare David).

Lärarna uttrycker också svårigheten med att arbeta i ett praktiskt ämne, då det oftare ger eleverna större möjligheter att bryta mot ”oskrivna regler” och som läraren inte alltid orkar engagera sig i.

Ja det är ju att det kanske skapas för mycket såna här situationer som gör att man inte orkar. Har det varit sex sju situationer på en lektion, vilket det mycket väl kan vara ibland. Då orkar man inte ta

diskussioner med varje individ, återkoppla och prata med varje. [...] Så det kan ju vara det att det skapas för mycket situationer som man inte orkar ta tag i (Lärare David).

Ett praktiskt ämne gör det även svårare för läraren att se allt som händer under lektionerna.

[...] att du kan aldrig ha hundra procent kontroll på varje individ. Utan ibland så händer det säkert saker som inte jag ser. Och det är mycket mer troligt i en idrottshall än i en, på en so-undervisning där jag står och pratar om andra världskrigets följder där eleverna sitter som ljus och lyssnar (Lärare Filip).

Det som i ämnet idrott och hälsa anses påverka elevernas självbild i en negativ riktning är att ämnet innebär att eleverna blir utsatta i den bemärkelsen att kunskapen blir mer märkbar i andras ögon, såsom vilka brister eller svagheter eleven innehar och att självbilden därmed blir mer påtaglig. Denna utsatthet upplevs på så vis i relation till övriga personer i elevens omgivning, då det förekommer en jämförelse med dessa. Av den anledningen läggs ett stort ansvar på lärarna att se till att denna utsatthet förekommer i så liten utsträckning som möjligt, menar flertalet respondenter. I andra teoretiska ämnen äger inte denna exponering rum på samma uppenbara sätt.

Det skiljer sig ju på ett sätt och det är ju att man är väldigt utsatt på idrott och hälsa. Man visar, alltså visar sin kropp [...] man visar verkligen sina brister, sina svagheter och det blir synligt på ett annat sätt. I en klassrumssituation så kanske man kan vara väldigt dålig på matte till exempel, men man kan ändå på något sätt gömma undan sig lite mer, sitta och jobba själv i sin bok (Lärare Calle).

Utsattheten beskrivs även ur en annan situation:

Dels ska du byta om, du ska ta på dig andra kläder, du ska komma in där, in i idrottssalen. Vi har omklädningsrummen som är ett väldigt bra ställe att bli utsatt för både mobbing och trakasserier (Lärare Bosse).

Undersökningen talar för att idrott och hälsa ger läraren större möjligheter att arbeta med elevers självbild på grund av ämnets praktiska karaktär och att detta är, enligt respondenterna ytterst viktigt att arbeta med, då eleverna i högre grad riskerar att bli utsatta för förnedring. Därför är det relevant att titta närmare på vilken inställning som förekommer bland lärarna vad gäller att arbeta med elevers självbild.

6.4 Lärares inställningar till att arbeta med elevers självbild

Majoriteten av respondenterna menar att arbetet med elevernas självbild är bland det viktigaste en lärare kan ägna sig åt i sin undervisning och att detta inte bara gäller lärare i idrott och hälsa, utan alla lärare i hela verksamheten. Därför måste lärarna ge eleverna den möjligheten att utvecklas som personer. Genom att regelbundet, under hela elevernas skolgång, arbeta med att få eleverna att känna sig trygga, självständiga och må bra med sig

själva när de går ut grundskolan, ökar chanserna att skapa goda medborgare. Dessa elever har även lättare för att klara av svåra situationer senare i livet och har dessutom en större chans att utveckla en god social förmåga.

Jag tycker det är oerhört viktigt. [...] jag ser en skillnad egentligen bara sedan jag började. Jag har ju bara jobbat i 5 år, det är en stor skillnad, tycker jag hos mig själv, att det är mer och mer detta det handlar om. Framför allt i ämnet idrott och hälsa. Vi ska skapa elever som är trygga i sig själva och som kan ta hand om sig själva. Det är det ämnet handlar om för mig. Inte att de är duktiga i basket eller fotboll eller något annat. Någon grenspecifik sak, utan vi ska skapa medborgare som kan ta hand om sig själva på ett bra sätt och att ha en positiv självbild är en grundförutsättning. Bara se på vuxna idag man träffar på. I och med att man tänker på detta rätt mycket så träffar man på rätt många vuxna som har väldigt negativ självbild. Det är inte så att när man blir vuxen så ordnar detta sig. Utan detta hänger ofta med. Och kan vi skapa då en plattform för dem att utgå ifrån, att så här kan du göra för att skapa dig en positiv självbild, så har de med sig det hela tiden. Det är mycket enklare att förändra, skapa detta när de är i skolan, än när de är vuxna. [...] Vi har nio år på oss och det vore ju fasen om vi inte ska kunna skapa en grund. Sen är det mycket som påverkar. [...] Men vi ska i alla fall ge dem möjligheten till att kunna utvecklas inom detta. Helt klart (Lärare David).

I studien förekommer en annan inställning vad gäller arbetet med elevernas självbild och då är det främst ämnets mångsidiga innehåll som utgör denna skilda uppfattning. Att arbeta med elevernas självbild anses inte vara viktigare än allt annat som också ska påverka eleverna i undervisningen och därför kan inte enbart främjandet av elevers självbild utgöra högsta prioritet.

Det är ju så mycket vi ska påverka, för att det är så många olika saker man ska jobba med va. Och självbilden är ju en av kanske tjugo saker som vi jobbar med, och jag kan ju inte säga att den är viktigare än alla andra saker som jag ska jobba med. Att få dem att förstå varför de ska röra sig och såna saker är ju jätteviktiga också. Förstå hur man ska träna och varför man ska träna, det är ju också jätteviktiga saker (Lärare Ella).

6.5 Lärares uppfattningar om hur de arbetar med att främja elevers självbild

Flera lärare i studien uppger att de inte arbetar medvetet med några specifika moment i sin undervisning för att främja elevers självbild.

Så att, att jag väljer något medvetet moment för att påverka...nej alltså, det vet jag inte. Men det kan jag inte tänka mig att jag gör (Lärare Bosse).

Däremot poängterar samtliga lärare att stärkandet av elevers självbild ligger till grund för all undervisning och att det därmed ingår i alla de dagliga moment som planeras och genomförs.

Det ska genomsyra allt vi jobbar med (Lärare David).

Utifrån studien kan det understrykas att lärarna inte arbetar med specifika moment för att främja elevernas självbild, utan istället arbetar utifrån de faktorer som kan komma att påverka deras självbild i en positiv eller negativ riktning. Dessa faktorer utgörs utav undervisningsklimatet, individanpassad undervisning, kommunikation med elever samt

relationer till och mellan eleverna. Nedan redogörs således för hur lärarna uppfattar att de arbetar med att stärka elevernas självbild, utifrån nämnda faktorer.

6.5.1 Undervisningsklimatet

I undersökningen finns det åsikter som pekar på att undervisningsklimatet utgör en viktig del för att stärka elevernas självbild i en positiv riktning och att detta är något som de flesta lärare strävar efter att upprätthålla. Ett bra klimat i undervisningen innebär, för respondenterna, att eleverna känner sig trygga i sin klass och att eleverna inte går över gränsen för vad som är tillåtet i undervisningssammanhang. I de fall då detta förekommer är det lärarens uppgift att ”markera” vad som gick fel och därmed arbeta efter att bevara en god atmosfär.

Att man skapar någon form av oskrivna regler i gruppen att så här gör man. Så här gör man inte. När någon, liksom går över de här reglerna, så tar man den diskussionen i gruppen. Vad har vi sagt om det här? Så jobbar man mycket i de yngre åldrarna för att skapa ett klimat i gruppen där alla känner att det är ingen fara. Och om det är någon som gör något så ska de känna, som blir utsatta, att han tar upp det, han belyser detta. Han vill förändra. Han accepterar inte det. [...] Jag får ju nya sjuor varje år. Och jobbar man aktivt med det, stenhårt första halvåret, så har man det jättebra sen resten av högstadiet. [...] Och inte bara säga att så här ska vi göra, utan man måste orka för det ger resultat. Verkligen (Lärare David).

Respondenterna menar även att i ett positivt undervisningsklimat ingår totalt förbud mot kränkande behandling på lektionerna, både mellan elever och mellan lärare och elever. Detta anses viktigt för att få eleverna att känna sig bekväma och må bra i undervisningen.

Och så just det jag sa om noll tolerans med kränkande behandling, alltså att man skapar ett positivt, en positiv stämning i idrottssalen i alla samarbetsmoment. Att man verkligen bryter av. [...] Jag har haft några lektioner, jag har sagt till en tre fyra gånger, och så nej...det här går inte, nu får vi köra något annat. Just för att eleverna ska verkligen märka att det här gäller, och vara konsekvent i de reglerna (Lärare Calle).

Vidare menar respondenterna att det ibland är väldigt lite som krävs för att kränka en elev och att läraren då måste se upp med vad de säger och hur de agerar.

[...] alltså, på något sätt att man ser att det är oerhört viktigt att man är medveten som idrottlärare om att du kan förstöra en elevs självbild nästan totalt. Det räcker med ett ord. En kommentar, så kan det tryckas ner ganska rejält. [...] Man måste tänka på hur man agerar (Lärare Filip).

6.5.2 Individanpassad undervisning

Att utgå från den egna individens förutsättningar och behov uppges också som en arbetsmetod för att stärka elevernas självbild och som eftersträvas i undervisningen, enligt respondenterna. Lärarna menar att de lägger upp undervisningen så att det förekommer moment som alla elever, oavsett förmåga, kan klara av att delta i och därmed få eleverna att känna att de lyckas med olika övningar.

Till exempel se till att släppa bollen snabbt, passa runt alla i laget när man har bollspel. Det tycker jag även faktiskt är ett sätt att jobba med självbilden för att få alla delaktiga och känna att man kan klara av saker och ting. Få elever att känna att de lyckas. Alltså, inte lägga nivån för högt för elever som har svårt för saker. Utan att det alltid finns olika nivåer att klara av. Så man ska aldrig gå ifrån någon av mina lektioner med att ha misslyckats med allt, utan man har alltid lyckats med någonting (Lärare Calle).

För någon lärare innebär individanpassad undervisning att läraren finner lösningar för elever som upplever utsatthet eller andra obehag i ämnet och därigenom skapa större glädje för eleven att delta i ämnet idrott och hälsa.

Om vi har en elev som är överviktig och tycker det är fruktansvärt jobbigt att komma ner dit och byta om med andra, så får man hitta lösningar så att eleven kanske byter om i vårt arbetsrum. [...] Det handlar om att förmå dem till att klara av att röra på sig, utifrån sina [...] egna förutsättningar. Och förhoppningsvis få dem till att tycka att rörelse är okej. För då skapar vi förhoppningsvis en positiv självbild i det läget (Lärare Bosse).

6.5.3 Kommunikation med eleverna

Ytterligare en arbetsmetod som tycks genomsyra respondenternas undervisning, är kommunikationen med eleverna. Denna kommunikation består mestadels i att uppmuntra eleverna och stötta dem i situationer de anser svåra. Positiv feedback är ett exempel på kommunikation som förekommer bland alla lärare och används för att stärka eleverna i de övningar de utför.

Och på något vis prata med dem under tiden vi har lektion. Försöka uppmuntra dem i det de gör. Och hela tiden uppmuntra dem till att kara av grejer (Lärare Anna).

Och det tycker jag man märker, att när elever får positiv feedback så jobbar de så mycket bättre (Lärare Calle).

Annan form av kommunikation är den som sker på en rutinmässig nivå. Här framförs betygssamtal som ett moment kring arbetet med elevernas självbild och som anses vara ett bra tillfälle att ge eleverna beröm och uppmuntran.

Att ha regelbundna samtal. Och då menar jag inte att jag sitter varje vecka eller varannan vecka, utan jag försöker att få eleverna att se att de lyckas. Att de är bra på mycket. [...] Att man då har så kallade betygssamtal. [...] Men det är alltså samtal när jag börjar terminen och i mitten av terminen och i slutet av terminen, och de samtalen handlar väldigt mycket om att stärka självbilden också som är en del av de samtalen (Lärare Filip).

6.5.4 Relation till eleverna och mellan eleverna

Bland respondenterna verkar det finnas en generell uppfattning om att elevers självbild kan påverkas genom att skapa en god relation till eleverna samt mellan eleverna. En god relation till sina elever, där läraren visar omtanke för personen, kan få dessa att känna sig trygga samt bygga upp en ömsesidig tillit till varandra. Dessutom kan denna relation även påverka

gemenskapen mellan klasskamraterna, menar respondenterna. Flera lärare anser sig därför arbeta med att få denna positiva relation till sina elever och därigenom visa att läraren även kan fungera som ett stöd för dem.

Sen är det ju hur jag bemöter eleverna. Det tror jag smittar av sig till hur de bemöter varandra. Att man visar att man bryr sig, man tar en tid efter lektionen och sitta och prata med någon om man har märkt att de inte mår bra eller inte har lyckats med något den här dagen. Har haft en dålig dag, alltså vad har hänt? Har du sovit dåligt eller vad? Aa, men det var bråk med mamma kanske de berättar. Aa okej, är det något du vill berätta? Och på det sättet finnas som ett stöd. Det är enormt viktigt. Vissa kanske knappt träffar sina föräldrar. Man ska inte vara en förälder som lärare, men det känns som om mer och mer behövs det. Det stödet behövs (Lärare Calle).

En god relation mellan eleverna uppges också av respondenterna kunna påverka elevernas självbild, då eleverna upplever att de kan lita på varandra och därmed känna sig trygga tillsammans. Detta innebär således, enligt lärarna i studien, att eleverna vågar vara öppna och visa vilka de är som personer. Ytterligare en aspekt av hur bra relationer påverkar elevernas självbild, är att eleverna blir mer medvetna om vilken roll de har i gruppen och att deras roll har stor betydelse för det resultat som åstadkommit. Av den anledningen är det flera lärare i undersökningen som anger att de arbetar mycket med att skapa bra samarbete mellan eleverna.

En annan grej är samarbetet med andra elever. Jag pratar ofta om, nu ska ni få en uppgift i gruppen och nu ska ni lösa det. Ni sätter er ner i gruppen och bestämmer hur ni ska göra, sen gör ni det. Och efteråt gör jag alltid att de beskriver hur det gick? Vad var bra, vad var dåligt? Hur löste ni det? Aa, detta och detta hände. Ja, varför hände det? Så att de förstår att min roll är viktig i gruppen. Så att man får alla att förstå att hur intresserad eller hur dåliga de tycker att de är i ämnet, så är deras roll viktig på ett eller annat sätt. [...] Men det är intressant att se hur det fungerar, särskilt det här när man får elever att förstå att jag är viktig. Jag betyder någonting. Sköter inte jag min uppgift i den här gruppen, så kommer det inte gå så bra. Och min åsikt är viktig för det kommer kanske göra att det går bättre för oss. Bara det lyfter elever oerhört mycket (Lärare David).

6.6 Meningar om hur eleverna påverkas av arbetet kring deras självbild

I studien uttrycker lärarna svårigheterna att med blotta ögat kunna uppfatta om elevernas självbild förändras över tid. Det är ett resultat som anses komplext, då det innebär förändringar inom en person och är därför svårt att lägga märke till.

Det är ju svårt att prata resultat när man pratar om människor. Det är en sak om man är snickare om man ska bygga ett hus, ja detta blir resultatet. Men nu jobbar vi med människor och då är det så svårt att se resultat (Lärare David).

Ändå kan lärarna peka på förändringar som förekommer hos eleverna och som till stora delar kan bero på det arbete som lärarna utför för att påverka deras självbild. Däremot poängteras det i undersökningen att det inte enbart är en lärares förtjänst att eleven tillägnat sig en positivare självbild, utan alla lärarna arbetar tillsammans mot detta mål.

Och detta var alltså inte bara mitt jobb, utan vi har varit en del andra lärare på den klassen (Lärare Filip).

Majoriteten av de intervjuade lärarna uppger dock elevernas mognad som ett tecken på att de blir mer trygga i sig själva och därmed att självbilden förändras. Elevernas sätt att agera mot både vänner och lärare uppfattas som att det förändras till det bättre, då lärarna kan skönja elever som tar mer ansvar för sina handlingar och hjälper till att skapa ett tryggt och harmoniskt klimat i klassen. Lärarna upplever även att eleverna tillägnar sig ett till synes vuxet beteende, där diskussioner med eleverna förekommer på en mogen nivå samt att en tillit mellan lärare och elever utvecklas.

Ofta handlar det om ansvar, mognad. Ta ansvar, att man verkligen tar det här ansvaret. [...] Från att ha varit de här spretiga eleverna som gör saker för att synas. Så blir de stabila, lugna och...och vad ska man säga...de bara finns på något sätt. [...] Man kan ha diskussioner med dem på ett nästan vuxet sätt upplever jag när man kommer högre upp i åldrarna. [...] Men när det sker en förändring så är det ofta dit man kommer. Ber man dem göra saker så gör dem det på ett bra sätt. Man kan lita på att de gör det på ett bra sätt. Det kan vara allt från att plocka fram något till att plocka ner något till att skicka iväg dem på att sätta upp en orienteringskontroll eller vad fasen som helst va. De sköter det på ett bra sätt och de är duktiga på att ta ansvar. Det är egentligen det jag känner är ett litet signum för en elev med en positiv självbild (Lärare David).

Respondenterna upplever även att elevernas sätt att ändra uppfattning om ämnet idrott och hälsa kan ses som en utveckling av elevernas självbild. Flera elever går från att tycka ämnet är tråkigt och inte delta på lektionerna, till att se fysisk aktivitet som intressant och roligt.

Utan vi har ju haft elever som aldrig har satt foten nere på idrotten till att vara med på idrotten, och i det läget så tycker jag att det är ett gigantiskt steg (Lärare Bosse).

Däremot poängterar samtliga lärare att eleverna kan ha svårt för att uppfatta att det är just deras självbild som lärarna arbetar med att främja. Att begreppet självbild inte framförs i undervisningen och därmed främjas på ett omedvetet plan hos eleverna.

Om ni skulle ställa frågan till eleverna så är det kanske inte säkert att de själva förstår att vi har jobbat med självbilden. [...] Men just ordet självbild kanske man kan bli bättre på att implementera i undervisningen, också för att få eleverna att vara medvetna om det ordet (Lärare Calle).

6.7 Uppfattningar om självbildens inverkan på elevers deltagande i idrott och hälsa

Studien pekar på att elevers självbild har en stor inverkan på deras närvaro och deltagande i ämnet idrott och hälsa och att elevers utsatthet, som tidigare beskrivits, till största delen påverkar detta. Då ämnet ställer krav på att duscha och sköta sin hygien, kan resultaten bli att elever med dålig självbild väljer att utebli från undervisningen.

Att om man inte kommer till idrotten då sitter det ofta i självbilden. [...] Har man svårt för att duscha tillsammans med sina kompisar för att man är rädd för att visa sin kropp eller liknande så påverkar det definitivt det aktiva deltagandet (Lärare Calle).

Elevernas tidigare erfarenheter uppges också vara en stor faktor till varför de väljer att inte delta i undervisningen. Dåliga erfarenheter för med sig att eleverna ser ner på sig själva och sin förmåga, vilket resulterar i att motivationen sjunker. Att inte tro på sig själv och känna att man duger, uppges därför ha en negativ inverkan på prestationerna.

Elever med positiv självbild vill prestera bra i högre utsträckning än elever med negativ självbild. För de med negativ självbild, de trycker ner sig själv så mycket så att de känner vad ska jag prestera för jag är redan så dålig. Kan man väl säga. Men de som redan har en positiv självbild, de vill hela tiden bli bättre, duktigare. Det är det som är så svårt med de här som har en negativ självbild att få dem att motivera sig själva, för de trycker ner sig själva så oerhört mycket hela tiden (Lärare David).

En annan lärare återger sin syn på hur erfarenheterna påverkar prestationerna:

Det har gått dåligt alla andra gånger och alla skrattar när jag snubblar eller så. Det är klart att det påverkar prestationerna (Lärare Anna).

Å andra sidan framförs det åsikter i undersökningen som anger att elevernas deltagande beror på andra omständigheter och att självbilden då endast utgör en av faktorerna.

Alltså de som inte går på idrotten det...det brukar ju vara en komplex bakgrund till dem. De har ju oftast problem på mer än på detta ställe. Om det beror på deras självbild eller på andra saker, oftast beror det väl på andra saker. Det är ofta sociala saker inblandade (Lärare Ella).

6.8 Prestationerna som styrande för lärarnas betygssättning

I undersökningen framkommer det att lärarna lägger stor vikt vid betygskriterierna, för ämnet idrott och hälsa, när de betygsätter eleverna. Lärarna anser att de måste se till vad eleverna presterar i ämnet på grund av att betygskriterierna är mål- och resultatstyrda, oberoende på hur eleven är som person. Detta ingår i lärarens professionalitet, att kunna bortse från faktorer som har med elevens personlighet att göra vid bedömning.

Det är prestationen som påverkar betyget, sen struntar jag i vilken person det är. Det måste jag göra va. För gör jag inte det så fullföljer jag inte mitt uppdrag. Sen kanske den eleven som är väldigt blyg har väldigt svårt att komma upp till att nå de här prestationerna den borde klara av. [...] Alltså det är prestationerna som avgör. Sen om Lisa är överviktig och tillbakadragen så ska inte det påverka mitt sätt att sätta betyg på henne (Lärare Bosse).

På så vis antyder studien att det är elevernas prestationer som ligger till grund för vad lärarna tar hänsyn till vid betygssättning.

6.8.1 Lärares åsikter om självbildens påverkan på betygssättningen

Däremot framförs det åsikter i undersökningen som pekar på att självbilden kan komma att påverka betyget i ett slutligt skede. Lärarna anser att det inte går att bortse från att en elev med en positiv självbild i större utsträckning presterar bättre än en elev med en negativ självbild och att ju mer aktiva eleverna är på lektionerna, desto större chans är det att deras

självbild utvecklas och därmed presterar de bättre i ämnet. Lärarna menar att dessa faktorer hänger intimt ihop och på så sätt ger eleverna sig själva en möjlighet att få ett högre betyg. Då elevernas självbild är grundläggande för vad de vågar, vill och kan prestera samt styr deras deltagande och beteende i ämnet idrott och hälsa, menar respondenterna att självbilden har en indirekt påverkan på betyget. Självbilden styr elevernas agerande, som i sin tur påverkar prestationerna och därmed även betyget, anser respondenterna. ”Några led senare” existerar det således en koppling till självbilden.

Kommer man inte dit för att man har en dålig självbild då får man inget betyg. Deltar man aktivt men man presterar inte för att man är rädd för att göra bort sig, men då är man i alla fall där. Men då har man kanske en lite för dålig självbild för att våga ta nästa steg, och då kanske det leder till ett godkänt betyg. Men kommer man vidare och vågar verkligen prestera och ge järnet, ja då kanske man har uppnått ett vg, om man ska hårdra det lite grann. Till viss del påverkar det absolut betygssättningen. Men det är ju alltså, det hänger ju ihop med elevens prestationer, inte just att man har en dålig självbild, men det blir ju resultatet av att man inte presterar sitt max, eftersom man själv inte tror på sig själv, eller är rädd för att göra bort sig (Lärare Calle).

Generellt anser lärarna i undersökningen att en elev med en positiv självbild ofta besitter goda ledaregenskaper samt visar sig vara en god lagkamrat. En elev med dessa personligheter tar ett stort ansvar gentemot sina klasskamrater och anses då vara en förebild på och utanför lektionerna. Att ha goda ledaregenskaper är enligt lärarna ett kriterium för att eleverna ska kunna uppnå de högre betygen. Lärarna menar att i dessa fall spelar självbilden en avgörande roll i deras bedömning, men betonar samtidigt att eleverna inte får betyg utifrån sin självbild utan snarare sitt agerande.

Och jag tycker det är även en viktig del i betygskriterierna, att ska man ha de högre betygen då ska man klara av att hantera det. Vara en bra lagkamrat, förebild och ledare i idrottssalen (Lärare Calle).

6.9 Sammanfattning av resultat och analys

Studiens resultat tyder på att lärarna tillskriver begreppet självbild olika innebörd, men att begreppet självbild generellt uppfattas som ett objektivt betraktande av sig själv och där omgivningen anses ha en viss betydelse. Hur eleverna ser och uppfattar sig själva kan ha betydelse för deras beteende och agerande i ämnet idrott och hälsa, då självbilden påverkar den trygghet som eleverna upplever i sig själva.

Resultatet antyder även att inställningen till att arbeta med elevers självbild är mycket positiv då det ger konsekvenser för elevernas framtid, men också då ämnet medför en exponering av elevernas brister och svagheter. Dessutom anses ämnet idrott och hälsa kunna påverka elevernas självbild i större utsträckning än vad andra teoretiska ämnen gör, vilket också bidrar till att lärarna i ämnet uppfattar det som extra viktigt att arbeta med denna del av elevernas

personlighet. Trots detta är det få lärare som anger att de har en lokal kursplan, som understryker betydelsen av att arbeta med främjandet av elevers självbild och det är även få lärare som kan redogöra för vad det står i den nationella kursplanen kring detta.

Studien gör det även möjligt att uppfatta på vilket sätt lärarna arbetar med att stärka självbilden hos eleverna. Majoriteten uppger att de inte arbetar med specifika och medvetet valda moment för att främja elevernas självbild, utan anger istället olika faktorer som påverkar elevernas självbild i undervisningssammanhang och hur de arbetar för att dessa faktorer inte ska påverka eleverna på ett negativt sätt. Arbetet utifrån dessa faktorer är sedan det som genomsyrar lärarnas dagliga arbete. Undervisningsklimatet, individanpassad undervisning, kommunikation med elever samt relationer till och mellan elever är de faktorer som uppges i studien och därmed även det som utgör lärarnas arbetssätt. På så vis uppfattas att respondenternas arbete kring elevernas välmående och psykiska hälsa som en viktig arbetsuppgift, både i samband med idrott och hälsa men även utanför ämnet. Men trots att lärarna uppfattar att elevernas självbild förbättras med hjälp av arbetet kring detta, upplever lärarna att eleverna inte förstår den påverkan hos dem själva som arbetet medför.

Resultatet tyder även på att självbilden hos eleverna påverkar deras deltagande och prestationer i ämnet, främst då eleverna upplever en utsatthet i att visa sina brister och svagheter inför andra elever. Det som dessutom är grundläggande för lärarnas betygsättning är de prestationer som eleverna åstadkommer under lektionerna och i viss mån även deras närvaro och aktiva deltagande. Trots att lärarna understryker att de bedömer eleverna utifrån de mål de uppfyller, utgör elevernas självbild en indirekt påverkan på deras betygsättning eftersom självbilden styr vad eleverna vill, vågar och kan prestera i ämnet.

7 DISKUSSION

Kapitlet inleds med en resultatdiskussion, där delar av studiens resultat diskuteras tillsammans med relevant litteratur från uppsatsens olika teoridelar och därefter framförs slutkommentarer med fokus på studiens syfte. Kapitlet avslutas med en metoddiskussion samt förslag till fortsatt forskning.

7.1 Resultatdiskussion

Resultatet från undersökningen tyder på att lärarna har en mycket positiv inställning till att arbeta med elevernas självbild i undervisningen, bland annat då idrott och hälsa är ett ämne där elevernas brister och svagheter blottas inför andra. Lärarna menar även att ämnets praktiska karaktär erbjuder flera tillfällen att arbeta med just elevernas självbild. Sett utifrån Festingers teori om social komparation (Karlsson, 2004), jämför sig människor med andra i sin omgivning för att kunna värdera sina egna förmågor och Mark (1998) betonar att kroppsbilden ofta är ett resultat av hur personer uppfattar sin kropp i relation till andra. Ämnet idrott och hälsa kan därför anses påverka de elever med negativ självbild i särskilt stor utsträckning, då ämnet baseras på ett praktiskt samspel mellan elever. Fysiska förmågor framhävs och görs mer påtagligt för omgivningen och som i värsta fall kan resultera i en negativ jämförelse med andra människor. Då Säljö (2000) menar att människors utveckling sker i samspel med andra i sin omgivning, kan det anses vara viktigt att lärarna i idrott och hälsa utnyttjar de unika tillfällen som ämnet kan erbjuda. Om lärarna skulle sakna den positiva inställningen att arbeta med elevernas självbild, finns det en risk att lärarna inte ser de signaler från eleverna som kan tyda på en negativ självbild. I denna studie nämns omklädningsrummen som ett "bra" tillfälle att bli utsatt för mobbing och trakasserier. Detta skulle i värsta fall kunna få allvarliga konsekvenser för elevernas självutveckling såsom mycket negativ kroppsuppfattning och som Fox (1997) menar skulle kunna påverka den globala självbilden negativt.

I anknytning till ovanstående kan lärarnas mycket positiva inställning ifrågasättas, då de uppger att de inte arbetar med specifika och medvetet valda moment i sin undervisning. Flera respondenter har svårt att redogöra för den nationella kursplanen vad gäller denna del av elevernas självutveckling samt uppger att deras lokala kursplan inte betonar detta. Det som istället anges som arbetsmetoder är de faktorer som lärarna anser påverkar elevernas självbild och att arbetet med dessa faktorer ska genomsyra all undervisning. Lärarna upplever

dessutom att eleverna inte är medvetna om att deras självbild främjas, utan anser att den stärks på ett omedvetet plan hos eleverna. Eriksson et al (2005) uppger i NU att det lärarna påstår vara viktiga utgångspunkter i sin undervisning inte stämmer överens med vad eleverna upplever att de lärt sig. Arbetet kring elevernas självbild kan därför snarare betraktas som ett underliggande syfte i lärarnas undervisning, då främjandet inte sker genom en aktiv och målmedveten arbetsinsats samt inte framhävs och görs påtagligt för eleverna. Men kan något som inte främjas aktivt och målmedvetet samt inte framhävs och görs påtagligt för eleverna verkligen betraktas som en mycket positiv inställning?

Strävan efter en positiv relation till eleverna är en utav faktorerna som lärarna uppger genomsyrar deras undervisning och som anses påverka elevernas självbild. En bra relation till sina elever visar på det stöd som lärarna kan utgöra och därmed få eleverna att känna sig trygga i undervisningen. Cullberg Weston (2005) framhäver relationens betydelse för eleverna och menar att lärarna kan fungera som ett viktigt vuxenstöd för eleverna och att känslan av uppskattning kan få dem att utveckla en positiv självbild. Maslow (1970) drar det även till sin spets genom att hävda att en individs positiva självbild blir tillgodosedd, då individen får positivt beröm och uppmärksamhet för sina handlingar av andra i omgivningen. Att läraren påverkar elevernas självbild genom den positiva relation som byggs upp är därför inte att förkasta. Däremot ifrågasätts om främjandet av elevens självbild är det huvudsakliga syftet med relationen? Sett utifrån Meads (1978) spegelteori kan det antas att lärarnas arbete med att skapa en god relation till sina elever inte enbart syftar till att stärka elevernas självbild. Avsikten kan även vara att bekräfta sin egen förmåga som lärare och på så vis stärka lärarens egen självbild. Genom att bygga upp en bra relation till sina elever, bekräftas även lärarnas handlingar utifrån elevernas positiva reaktioner till läraren. Eftersom Maslow (1970) uppger att strävan efter en positiv självbild är ett grundläggande mänskligt behov, är detta i överensstämmelse med att även läraren arbetar utifrån en positiv bekräftelse från lärarens signifikanta andra, det vill säga sina elever. Dessutom menar Taube (1997) att en positiv självbild hos läraren ger förutsättningar till att skapa bra relationer till eleverna. Detta stärker också tankegången om att läraren främst avser att stärka sin egen självbild och ser främjandet av elevernas positiva självbild som ett andra syfte.

Respondenterna uppger i undersökningen att de även arbetar för att skapa ett positivt undervisningsklimat i klassen, där eleverna kan känna sig trygga med varandra och läraren tydligt visar vilka beteenden och uppträdanden som inte accepteras. Papaioannous (1995)

studie bekräftar att i ett uppgiftsorienterat undervisningsklimat upplever eleverna större glädje och högre motivation på lektionerna, i jämförelse med vad de upplever i ett resultatorienterat klimat. Taube (1997) menar dessutom att lärarna har stor makt vad gäller att påverka klimatet som ska råda i undervisningen. Detta kan styrka respondenternas resonemang om att skapandet av en positiv atmosfär är en viktig arbetsuppgift för att stärka elevers självbild. Denna undersökning visar även att elevernas känsla av utsatthet samt dåliga erfarenheter av undervisningen, kan bidra till att eleverna väljer att inte delta i idrott och hälsa vilket även påverkar prestationerna och bedömningen av eleverna. Det sociokulturella perspektivet anger att alla situationer för med sig erfarenheter om hur nästa situation kommer att uppfattas (Säljö, 2000) och om eleverna upplever att undervisningsklimatet är negativt kan det bidra till att skapa dåliga erfarenheter framöver inom idrott och hälsa. I längden kan detta skapa konsekvenser för elevernas deltagande och därmed även prestationer i ämnet. Detta styrks även av Eriksson et al (2005), som i NU uppger att elevernas upplevelse av undervisningsklimatet har ett tydligt samband med deras aktiva deltagande i ämnet idrott och hälsa. Därför kan främjandet av elevers positiva självbild, utifrån undervisningsklimatet, vara en förutsättning för att få eleverna att lyckas och vilja lyckas. Elevers självbild är på så vis grunden för elevernas vilja att delta och därmed även för deras prestationer i idrott och hälsa. Om elever väljer att inte komma till undervisningen, kan det därför betraktas som lärarens skyldighet att reflektera och ifrågasätta under vilket klimat undervisningen bedrivs.

I undersökningen framkommer det att respondenterna även låter en individanpassad undervisning genomsyra deras lektioner för att stärka elevernas självbild. Lärarna utgår ifrån varje individs förutsättningar och behov, genom att lägga upp moment som alla elever kan klara av oavsett vilken förmåga de besitter. Detta kan jämföras med Csikszentmihalyis (2000) teori om flow, då strävan efter att arbeta utifrån en individanpassad undervisning kan vara ett sätt att få eleverna att närma sig flow. På så vis får lärarna eleverna att känna att de lyckas och kan i sin tur stärka deras självbild. Almvärn och Fäldt (2001) menar att en elev med en dålig tro på sin egen förmåga bör få anpassade utmaningar för att chansen att lyckas i undervisningen ska öka och därmed också stärka elevens självuppfattning. Det som kan ifrågasättas är om det verkligen är möjligt för en lärare att individanpassa sin undervisning så att alla elevers behov blir tillgodosedda och därmed får ut den effekt, vad gäller främjandet av självbild, som individanpassningen i detta fall eftersträvar. Lpo 94 (SKOLFS 2006:23) anger visserligen att "Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov" (SKOLFS 2006:23, s. 4), men om varje klass består av cirka 25 elever kan det uppfattas som

ett svårt mål för läraren att nå, då det innebär att läraren måste hitta en arbetsform där varje individ utmanas utifrån sina specifika behov. Om målet med individanpassad undervisning inte kan uppfyllas fullt ut, betyder det att läraren måste kompromissa om nivån på de moment som läggs upp i undervisningen. Detta skulle medföra att det som avser vara en individanpassad undervisning inte har den inverkan som åsyftas med att främja elevernas självbild.

Respondenterna betonar att arbetet med elevernas självbild inte bara är en lärares förtjänst, utan att alla lärarna i verksamheten arbetar mot detta mål. Detta stämmer överens med Lpo 94 (SKOLFS 2006:23), där det understryks att skolan ska fungera som ett stöd för hemmen i utvecklandet av elevernas personliga trygghet och att "Alla som arbetar i skolan skall samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande" (SKOLFS 2006:23, s. 12). Även att verksamheten ska präglas av att arbeta för att främja elevens välbefinnande, anges i läroplanerna. På så vis är det flera punkter i Lpo 94 som kan relateras till att ett arbete ska ske för att stärka elevernas självbild och därmed styrks respondenternas åsikter. Detta kan jämföras med att lärarna i denna studie anser det svårt att uppfatta förändringar hos eleverna, då resultaten upplevs vara komplexa. Detta kan då bero på verksamhetens gemensamma strävan mot att främja elevernas självbild. Däremot bör det antas att om lärarna istället skulle arbeta aktivt och medvetet med att främja elevernas självbild hade de lättare kunnat urskilja förändringar hos eleven. Att urskilja resultat på något som enbart utgör ett underliggande syfte, kan inte förväntas vara en tillräckligt medveten handling från läraren för att kunna uppfatta det resultat som arbetet ger. De resultat som lärarna påstår att de kan urskilja är att eleverna tillägnar sig ett tillsynes vuxet beteende och att de blir mer trygga i sig själva i förhållande till sin omgivning. Detta kan snarare ses som en naturlig utveckling av en person i tonåren, än ett resultat av ett arbete med elevernas självbild. Detta stämmer överens med det Vygotsky (1978) hävdar om att en individs utveckling sker dels genom att bli medveten om sin kropp och att kunna samspeja med sin omvärld, dels att personen lär sig att anpassas till omvärldens materiella och kulturella förutsättningar. På så vis kan elevernas förändringar snarare betraktas som elevens naturliga mognad och utveckling, än anses vara ett resultat av lärarens arbete med elevernas självbild.

Lärarna anger i studien att de lägger stor vikt vid kursplanens betygskriterier när de bedömer eleverna inför betygsättning i ämnet idrott och hälsa och att det därmed är elevernas prestationer som anges vara grundläggande för bedömningen. Studiens resultat tyder även på

att en positiv självbild innebär att eleven besitter goda ledaregenskaper och att detta uppges vara ett kriterium för ett högre betyg i idrott och hälsa. Detta resultat styrks av Selghed (2006) som påvisar att lärare påverkas av elevernas beteenden i en positiv eller negativ riktning. I relation till detta upplevs respondenterna ha svårt att stå till svars för den betoning på betygsättning som de uppger i studien. Att besitta goda ledaregenskaper är inget betygs-kriterium som kursplanen förespråkar. Istället kan det ses som lärarnas subjektiva tolkningar av målen och som de utformat till att bedöma eleverna utifrån deras personliga egenskaper. Så länge kursplanerna inte anger i detalj vad som ska bedömas hos en elev kan det anses svårt att som lärare vara objektiv i sin bedömning och helt bortse från sin egen personliga åsikt om en elev. Detta i sin tur bidrar till att skolorna inte kan leva upp till statens krav och ansvar om att skapa en likvärdig skola i hela landet (Skolverket, 2008b), så länge betygs-kriterierna lämnar stort utrymme för subjektiva tolkningar av målen.

Det framkommer i undersökningen att lärarna inte helt kan bortse från elevernas självbild vid betygsättning, då självbilden inverkar på elevens beteende, agerande samt aktiva deltagande och därmed även på prestationerna i ämnet. Elever med en negativ självbild anses varken våga, vilja eller kunna prestera sitt bästa i ämnet. Detta är i enlighet med Taube (1997) som menar att en positiv självbild kan leda till att eleven presterar bättre i skolan, medan en negativ självbild kan innebära att prestationerna sänks. En negativ självbild som resulterar i lägre skolprestationer kan, enligt Taube (1997), få till följd att eleven kommer in i en ond cirkel, där misslyckanden följer på varandra och av den anledningen förväntar sig läraren att eleven presterar lågt i ämnet. Enligt Säljö (2000) tar människor med sig sina tidigare erfarenheter till nästa situation och detta kan då även gälla de erfarenheter som läraren har av sina elevs prestationer. Eftersom Taube (1997) menar att lärarna förväntar sig sämre resultat från en person med negativ självbild, kan det tolkas som att lärarna då även förväntar sig bra prestationer från elever med positiv självbild. Dessa förväntningar kan anses ske i en större utsträckning än vad lärarna är medvetna om. En lärare kan ha lättare för att bortse ifrån ett misslyckande hos en elev med positiv självbild, då det betraktas som en engångsföre-teelse, medan ett misslyckande från en elev med negativ självbild kan anses bero på dess låga förmåga. Ett mål- och resultatstyrt bedömningssystem, där elevernas prestationer står i centrum, anses på så vis inte vara helt utan inverkan av elevernas självbild. Lärarna bör därför aktivt reflektera över hur elevernas självbild påverkar dem i bedömningssammanhang och om deras förväntningar av eleven uppger en rättvis bedömning av dennes egentliga förmåga.

7.2 Slutkommentarer

Studien syftade till att söka svar på hur lärare, i ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år, arbetar med att främja elevernas positiva självbild. Slutsatsen som kan dras är att lärarna inte använder specifika och medvetet valda moment för detta ändamål. Det lärarna istället arbetar utifrån är med sådana faktorer som kan komma att påverka elevernas självbild i undervisningen. Dessa faktorer uppges vara undervisningsklimatet, individanpassad undervisning, relationen till och mellan eleverna samt kommunikationen med eleverna. Dessa faktorer ska i sin tur genomsyra all undervisning som bedrivs i ämnet idrott och hälsa och på så vis stärka elevernas självbild. Ur resultatet framgår det även att elevernas självbild inte främjas på ett för eleverna medvetet plan. Arbetet kring elevernas självbild kan därmed snarare betraktas som ett underliggande syfte i lärarnas undervisning, då främjandet inte sker genom en aktiv och målmedveten arbetsinsats samt inte heller framhävs och görs påtagligt för eleverna. Därutöver kan några utav faktorerna betvivlas vad gäller dess egentliga påverkan på elevernas självbild, som exempelvis relationen till eleverna samt individanpassad undervisning.

Studien syftade även till att undersöka om lärarnas egna uppfattningar om elevernas självbild påverkar bedömningen av eleverna i ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år. Den slutsats som kan dras utifrån denna studie är att det inte går att förneka att lärarna i viss mån påverkas av elevernas självbild vid bedömningen. Däremot sker denna påverkan på ett indirekt plan, då bedömningen inte är direkt kopplad till självbilden. Lärarna bedömer eleverna utifrån deras prestationer och de mål i betygskriterierna som de uppnår. Men då lärarna anger att elevens självbild är grunden för elevernas vilja att delta och därmed även för deras prestationer i idrott och hälsa, bedöms självbilden ha en uppenbar inverkan på betygssättningen. Även elevernas ledaregenskaper är relaterat till självbilden och goda ledaregenskaper uppges vara ett kriterium för de högre betygen, trots att detta inte förespråkas i kursplanens betygskriterier. Detta visar också att självbilden har en indirekt påverkan på betyget. Lärarna tolkar därmed betygskriterierna subjektivt, vilket medför att skolorna inte kan leva upp till de krav som staten ställer kring att skapa en likvärdig skola i hela landet.

7.3 Metoddiskussion

I samband med en undersökning kan den använda metoden föra med sig att resultatets tillförlitlighet påverkas och detta bör även uppmärksammas i denna studie. En brist i denna

undersökning, vad gäller svaren som uppkom under intervjuerna, är att respondenterna inte erbjöds att läsa sin egen intervju efter transkriberingen. Vid transkriberingarna infann sig problemet att respondenterna inte uttryckte sig med fullständiga meningar, vilket kan ha medfört subjektiva tolkningar av respondenternas svar i samband med att texten analyserades och att korrigeringar har skett utifrån dessa tolkningar. Enligt Denscombe (2000) görs vanligtvis korrigeringar av utskriften för att underlätta läsningen och konsekvensen av detta blir således att den information som samlas in, frántas på en del av sin innebörd.

I informationsbrevet (bilaga 1) uttrycker författarna sin egen inställning till att arbeta med elevernas självbild och att lärarna kan ses som ett stöd för elevernas självutveckling. Detta kan ha påverkat lärarnas svar vid intervjuerna, då respondenterna möjligtvis har inspirerats till att uppge svar som de anser att intervjuerna ser positivt på. Dessutom finns det skäl att misstänka att respondenterna hann förbereda sig på fråga 8a i intervjuguiden (bilaga 2), då de redan vid telefonsamtalet informerades om vad undersökningen syftade till att behandla för ämne och gav därmed respondenterna tillfälle att söka upp definitionen på begreppet självbild. Övriga frågor i intervjuguiden upplevdes däremot fungera tillfredsställande för både intervjuare och respondenter. Enligt Denscombe (2000) finns möjligheten att respondenterna, av någon anledning, inte svarar helt sanningsenligt på frågorna och att deras svar inte alltid stämmer överrens med deras egentliga handling. Tillförlitligheten kring svaren i denna undersökning kan därför till viss del ifrågasättas. Däremot är det svårt att uppskatta i vilken omfattning respondenternas svar inte är helt sanningsenliga.

Varje intervju i undersökningen dokumenterades med hjälp av bandspelare. Några respondenter upplevdes reagera något skeptiskt när frågan om inspelning tilläts användas, men under intervjun verkade bandspelaren inte utgöra någon hämmande effekt på vad som sades. Enligt Denscombe (2000) kan bandspelare få respondenter att känna sig hotade i början av intervjun, men att detta inte brukar ha någon större effekt för det slutliga resultatet. Nackdelen med detta är dock att ljudupptagningar endast upptar det talade ordet och kan därför missa den kommunikation som inte är verbal, såsom kroppsspråk och minuttryck. Även andra faktorer, som exempelvis miljön, är en kontext som heller inte kan fångas upp med hjälp av bandspelare (Denscombe, 2000). För att försäkra sig om att inte gå miste om viktig information under intervjuerna, fördes även fältanteckningar kring det som bandinspelningen, och därmed även transkriberingarna, inte ger uttryck för.

7.4 Förslag till fortsatt forskning

Denna undersökning har resulterat i en insikt om att elevers självbild har ett grundläggande värde för deras deltagande och prestationer i ämnet idrott och hälsa. Ett aktivt och medvetet arbete från lärarna kring detta kan komma betyda mycket för elevernas välmående. Resultatet i undersökningen vittnar också om att eleverna inte heller är medvetna om den målsättning lärarna har med att stärka deras självbild, vilket innebär att syftet inte framhävs och görs påtagligt i undervisningen. Även att det som lärarna uppger vara viktiga utgångspunkter i undervisningen inte överensstämmer med vad eleverna uppfattar att de lärt sig, ser vi som intressanta aspekter. Därför anser vi det relevant att, i en fortsatt forskning, studera hur elever uppfattar att lärarna arbetar med att främja deras självbild samt om eleverna uppfattar att deras personlighet utgör någon betydelse för lärarnas bedömning av deras prestationer. Genom att undersöka samma syfte, fast utifrån elevernas perspektiv, finner vi att dessa båda studierna kan ligga till grund för ytterligare studier kring den omfattning och påverkan som lärarnas arbete, med elevernas självbild, utgör.

8 SAMMANFATTNING

Idrott och hälsa är ett ämne där kroppens rörelser står i fokus och som grundar sig på ett praktiskt samspel mellan eleverna. Svagheter och brister blir på så vis särskilt påtagliga i jämförelse med andra och kan därför bidra till en omfattande självproblematik hos eleverna, såsom negativ självbild. Ett mål i kursplanen för idrott och hälsa är att ämnet ska sträva mot att eleven utvecklar en positiv självbild. Även flera punkter i Lpo 94 kan relateras till att verksamheten ska arbeta för att främja en god självbild hos eleverna. En positiv självbild uppges inte enbart vara ett grundläggande behov hos varje individ, utan är även en förutsättning för att en elev ska kunna tillgodogöra sig ämnen i skolan och därmed uppnå de mål som eftersträvas. Forskning visar på ett samband mellan självbild och skolprestationer och menar bland annat att en negativ självbild gör eleven passiv i sin inläring. Undervisningsklimatet uppges ha en betydande påverkan för att få eleverna att känna glädje och mindre nervositet under lektionerna och flow kan ses som en modell för en individanpassad undervisning. Både undervisningsklimatet och flow anses påverka en individs självbild i samband med idrott och hälsa.

Tre teorier är utgångspunkter för denna studie och benämns som Meads spegelteori, teorier om sociala jämförelser samt Vygotsky och det sociokulturella perspektivet. Meads spegelteori innebär att människor skapar sig en självbild i samspel med andra, då andras reaktioner påverkar uppfattningen om sig själv. Teorierna om sociala jämförelser hävdar att människor jämför sig med andra i sin omgivning för att uppskatta sin egen förmåga, medan Vygotsky och det sociokulturella perspektivet redogör för andras påverkan om hur situationen kommer att upplevas och vilka erfarenheter som tas vidare till nästa situation. Gemensamt för dessa teorier är således att de framhäver omgivningens betydelse för den enskilda individens utveckling.

Syftet med denna studie har varit att studera lärarnas egna uppfattningar om hur de arbetar med att främja elevers positiva självbild i ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år. Undersökningen har även syftat till att studera om lärarnas egna uppfattningar om elevernas självbild påverkar bedömningen av eleverna inom ämnet. Följande frågeställningar har utformats: Hur uppfattar lärarna i ämnet idrott och hälsa, i grundskolans senare år, att de arbetar med att främja elevernas självbild? Vilken inverkan har lärarnas egna uppfattningar

om elevernas självbild på bedömningen av eleverna i ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år?

Undersökningen är kvalitativ och utgörs av sex semistrukturerade intervjuer med behöriga lärare i ämnet idrott och hälsa i grundskolans senare år. Utifrån dessa intervjuer visar resultatet på att lärarna har en mycket positiv inställning till att arbeta med elevernas självbild. Däremot kan denna mycket positiva inställning till viss del ifrågasättas, då lärarna har svårt för att redogöra för den nationella kursplanen vad gäller elevernas självbild samt inte har en lokal kursplan som betonar detta. Lärarna uppger även att de inte använder specifika och medvetet valda moment för att främja elevernas självbild. Det lärarna istället arbetar utifrån är de faktorer som kan komma att påverka elevernas självbild i undervisningen, vilka uppges vara; undervisningsklimatet, individanpassad undervisning, relationen till och mellan eleverna samt kommunikationen med eleverna. Dessa faktorer ska i sin tur genomsyra all undervisning som bedrivs och därigenom stärka självbilden hos eleverna. Ur resultatet framgår det även att elevernas självbild inte främjas på ett för eleverna medvetet plan. Slutsatsen som kan dras är att arbetet kring elevernas självbild, i ämnet idrott och hälsa, snarare kan betraktas som ett underliggande syfte i lärarnas undervisning, då främjandet inte sker genom en aktiv och målmedveten arbetsinsats samt inte heller framhävs och görs påtagligt för eleverna. Resultatet visar även att lärarna utgår från kursplanens betygsriterier vid bedömning av eleverna och att det därmed är elevernas prestationer som bedöms vid betygsättning. Däremot anses det svårt att helt bortse från elevernas självbild vid bedömning, då det påverkar elevernas deltagande och som i sin tur berör deras prestationer. Studien uppger även att elevernas ledaregenskaper är relaterat till självbilden och goda ledaregenskaper anges som ett kriterium för de högre betygen, trots att detta inte förespråkas i kursplanens betygsriterier. Elevernas självbild har på så vis en indirekt inverkan på lärarnas betygsättning.

REFERENSLISTA

Almvärn, P-E. & Fäldt, C. (2001). *Idrott & hälsa*. Lund: Studentlitteratur.

Annerstedt, C. Peitersen, B. Rönholt, H. (2001). *Idrottsundervisning. Ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg: ZetterQvist Tryckeri AB.

Auno, U. & Brandelius-Johansson, K. (2002). *Stärk och utveckla eleven! Självbild och självförtroende som grund för kunskapsutveckling och jämställdhet*. Stockholm: Natur och Kultur.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Guilford.

Csikszentmihalyi, M. & Jackson, S. A. (2000). *Flow och idrott*. Finland: WS Bookwell.

Cullberg Weston, M. (2005). *Ditt inre centrum. Om självkänsla, självbild och konturen av ditt själv*. Falun: ScandBook AB.

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken - för småsakliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, C. Gustavsson, K. Quennerstedt, M. Rudsberg, K. Öhman, M. Öijen, L. (2005). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 (NU-03). Idrott och hälsa*. Stockholm: Elanders Gotab.

Fox, K. R. (1997). *The physical self. From motivation to well-being*. USA: Human Kinetics.

Harter, S. (1999). *The construction of the self, a developmental perspective*. New York: The Guilford Press.

Imsen, G. (2005). *Elevers värld. Introduktion till pedagogisk psykologi*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Karlsson, L. (2004). *Psykologins grunder*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Mark, E. (1998). *Självbilder och jagkonstitution*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. 2. uppl. London: Harper and Row.
- Mead, G. H. (1976). *Medvetandet, jaget och samhälle, från socialbehavioristisk ståndpunkt*. Uppsala: Argos Förlag AB.
- Papaioannou, A. (1995). Differential perceptual and motivational patterns when different goals are adopted. *Journal of sport and exercise psychology*, Vol. 17, ss. 18-35.
- Selghed, B. (2006). *Betygen i skolan - kunskapssyn, bedömningsprinciper och lärarpraxis*. Ljubljana: Liber AB.
- Shavelson, F. J. Hubner, J. J. Stanton, G. C. (1976). Self-concept: validation of construct interpretations. *Review of educational research*, Vol. 46, Nr. 3, ss. 407-441.
- SKOLFS 2006:23. *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Ödeshög: AB Danagårds grafiska.
- Skolverket (2008a). *Idrott och hälsa - kursplan*. Internetadress: <http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0405&infotyp=23&skolform=11&id=3872&extraId=2087>. Hämtat 2008-03-26.
- Skolverket (2008b). *Så styrs skolan*. Internetadress: <http://www.skolverket.se/sb/d/1597>. Hämtat 2008-03-26.
- Skolverket (2008c). *De nationella styrdokument*. Internetadress: <http://www.skolverket.se/sb/d/1598>. Hämtat 2008-03-27.
- Skolverket (2008d). *Kursplanens olika delar*. Internetadress: <http://www.skolverket.se/sb/d/1598/a/7142>. Hämtat 2008-03-27.

Skolverket (2008e). *Underlag för bedömning och betygsättning*. Internetadress:
<http://www.skolverket.se/sb/d/1442>. Hämtat 2008-04-05.

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Taube, K. (1997). *Läsinlärning och självförtroende - psykologiska teorier, empiriska undersökningar och pedagogiska konsekvenser*. 3. uppl. Smedjebacken: Fälth & Hässler.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Trouilloud, D. Bressoux, P. Bois, J. Sarrazin, P. (2006). Relation between teachers' early expectations and students' later perceived competence in physical education classes: Autonomy-supportive climate as a moderator. *Journal of educational psychology*, Vol. 98, Nr. 1, ss. 75-86.

Vanden Auweele, Y. Bakker, F. Biddle, S. Durand, M. Seiler, R. (1999). *Psychology for physical educators*. USA.

Vetenskapsrådet. (2008). *Hantering av integritetskänsligt forskningsmaterial*. Internetadress:
http://www.vr.se/download/18.aae1aa51132473084980005790/integritetskansligt_forskningsmateria2l.pdf. Hämtat 2008-04-23.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary educational psychology*, Vol. 25, Nr. 1, ss. 82-91.

BILAGA 1

Brev angående informerat samtycke.

Vi är två lärarstudenter från Högskolan i Kristianstad och som just nu skriver vårt examensarbete på C-nivå. Syftet med undersökningen är att undersöka lärarnas egna uppfattningar om hur de arbetar med elevernas självbild i ämnet idrott och hälsa. Detta anser vi är viktigt då läraren, i sitt vardagliga arbete, ofta fungerar som ett stöd för elevernas personliga utveckling.

Datainsamlingen genomförs med hjälp av personliga intervjuer med olika lärare i idrott och hälsa i grundskolans senare del. Varje del beräknas ta 60 minuter. Intervjun dokumenteras med hjälp av bandspelare för att underlätta arbetet med transkriberingen och för en så korrekt återgivning av intervjun som möjligt. Efter intervjun görs en transkribering där samtalet återges i skriven text och där alla personer, namn osv. avidentifieras. Under uppsatsens gång förvaras materialet endast tillgängligt för forskarna och efter transkriberingen förstörs det inspelade materialet. På så sätt blir ditt deltagande helt anonymt och ingen kan koppla några uppgifter till just dig.

Ert deltagande i denna intervju är helt frivilligt och kan när som helst under intervjun avbrytas. Ett eventuellt avhopp kräver inga förklaringar och skapar inga som helst konsekvenser för det fortsatta arbetet. Anses någon fråga känslig behöver inget svar anges. Resultatet i sin tur redovisas i form av en resultat- och analysdel i vår uppsats och kopplas därefter till relevant litteratur samt våra egna tankar och funderingar.

Finns det några frågor och funderingar efter intervjun får du gärna kontakta någon av oss.

Tack på förhand!

Anneli Johansson: XXX

Ingela Andersson: XXX

Jag har tagit del av ovanstående brev för informerat samtycke och godkänner de riktlinjer som finns.

_____
Underskrift intervjuperson

_____
Namnförtydligande

Om du vill ta del av undersökningens slutresultat, vänligen lämna dina kontaktuppgifter.

BILAGA 2

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor

- 1) Vilken är din högsta utbildning?
- 2) Vilket år tog du din lärarexamen?
- 3) I hur många år har du undervisat i ämnet idrott och hälsa?
- 4) Undervisar du i några andra ämnen?
- 5) Vilket år är du född?

Specifika frågor

- 6) Vet du vad det står i den nationella kursplanen för ämnet idrott och hälsa vad gäller elevernas positiva självbild?

- 7) Har ni någon lokal kursplan för ert ämne och som anger några riktlinjer vad gäller främjandet av elevers positiva självbild? I så fall, vad står det i den?

- 8a) Vilken innebörd lägger du i begreppet självbild?
- b) Hur anser du att en positiv självbild yttrar sig hos en elev?
- c) Hur anser du att en negativ självbild yttrar sig hos en elev?

- 9) På en skala mellan 1 och 10, hur viktigt anser du det är som lärare att arbeta med att påverka elevers självbild? Motivera ditt svar. Ex. varför inte en tia på skalan? (Vad är det som gör att det inte blir en tia?)

- 10a) Vad finns det för medvetet valda moment i din undervisning och som du använder dig av för att påverka elevernas självbild?
- b) Hur ofta använder du dig av dessa moment? Regelbundet eller någon gång ibland? Motivera ditt svar.

- 11) Vilket innehåll eller vilka faktorer i din undervisning tror du påverkar elevers självbild?

12a) Hur tror du att ämnet idrott och hälsa skiljer sig från andra ämnen när det handlar om att främja elevers självbild? (ge exempel på hur eller varför inte)

b) Vad finns det för fördelar med ämnet idrott och hälsa när det handlar om att påverka elevers självbild?

c) Vad finns det för nackdelar med ämnet idrott och hälsa när det handlar om att påverka elevers självbild?

13) Vilka positiva och negativa resultat från ditt arbete med elevers självbild kan du urskilja?

14) Berätta hur du tror att eleverna uppfattar att du arbetar med att stärka deras självbild under lektionerna? Ge gärna konkreta exempel från din undervisning.

15) Anser du att elevernas självbild påverkar:

a) deras närvaro i ämnet idrott och hälsa? Motivera ditt svar.

b) deras aktiva deltagande i ämnet idrott och hälsa? Motivera ditt svar.

c) deras prestationer i ämnet idrott och hälsa? Motivera ditt svar.

16a) Anser du att elevernas självbild påverkar din bedömning inför betygssättning av eleverna? (om ja, varför och till hur stor del)

b) Finns det några andra personlighetsdrag hos eleverna som kan komma att påverka din betygssättning av dem?

Avslutande frågor

17) Har du några andra tankar eller åsikter angående detta som du tror skulle vara av intresse för oss att ta del av?